

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1076

1. PROSINCA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

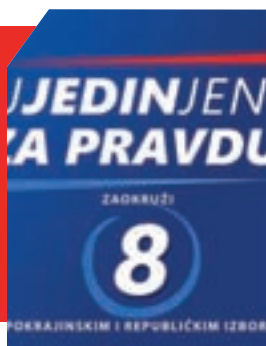
**Sto dvadeset godina
uz narod i tamburu**

SADRŽAJ

5

Pokrajinski izbori:
DSHV i SPP lista broj 8

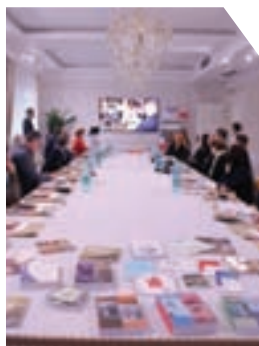
**Cilj zastupnička i mjesta
u institucijama u kojima
se donose odluke**

8

U Subotici održan seminar o nomina-
ciji nematerijalne kulturne baštine

**Neotkriveno blago
vojvođanskih Hrvata**

12

Katarina Čeliković, ravnateljica Zavo-
da za kulturu vojvođanskih Hrvata

**Kultura uvijek ima
odgovor na izazove**

16

Koncert klape Šufit u subotičkoj
Sinagogi

**Zvuci Dalmacije
oduševili publiku**

32

Šokačko veče u Sonti

Šokadija u pjesmi i riječi

34

Godišnji koncert i obljetnica HKPD-a
Jelačić iz Petrovaradina

Prva dva desetljeća

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Razumijevanje

Oko 2.000 udžbeničkih jedinica za učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, zavičajna knjižnica *Biblioteka Croatica*, uređenje *Šokačke kuće* u Sonti, grijanje za kuću monoštorske udruge, obnova etno salaša u Đurđinu... Ovo je samo dio onoga što je urađeno sredstvima koje su udruge, župe i institucije dobile u protekle dvije godine kroz projekte prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije. Nisu to oni veliki projekti za koje novce osigurava Europska unija već projekti za koje je novce osigurala Hrvatska iz vlastitog proračuna. Krenulo je s 400.000 eura, ove godine bilo je to 530.000, a najave za narednu godinu su čak dva milijuna eura. Hrvatska manjina u Srbiji tako je, kada je riječ o potpori kroz projekte prekogranične suradnje, stala rame uz rame s Hrvatima u Bosni i Hercegovini koji imaju status konstitutivnog naroda. Deset ih je puta više, i gledano iz kuta politike bosansko-hercegovački Hrvati za Hrvatsku su značajno biračko tijelo.

Naravno, ne sjedi netko u Zagrebu i ne misli samo o Hrvatima u Srbiji i tome s koliko novaca i kako im pomoći. Daleko od toga da matična domovina nije spremna dati svaku vrstu potpore Hrvatima u Srbiji. Hrvatski dom – Matica ili ulaganje u gradnju i obnovu vrtića, očiti su primjer za to. I za to, kao i za projekte prekogranične suradnje, bile su potrebne inicijative, konkretni prijedlozi, razgovori, pregovori, ljudi spremni izgurati te ideje i s druge strane oni koji su prvo spremni saslušati, pa onda i pomoći da ideje, inicijative i projekti dobiju i konkretnu potporu.

Onaj koji je prvi saslušao ideju o prekograničnoj suradnji, a onda i pomogao da inicijativa stigne tamo gdje se odlučuje je **Ivan Anušić**, tada župan Osječko-baranjske županije, a sada ministar obrane Hrvatske. Sugovornik s druge strane stola bio mu je **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Kao i Anušić sada na dužnosti ministra. Ali nije to bio razgovor (budućih) ministara već dvojice ljudi koji su tražili nove načine osnaživanja Hrvata u Srbiji i njihovog povezivanja s matičnom domovinom.

Realizirano se ovih dana pravda, a nove projektne ideje već se krčkaju i čekaju raspisivanje novog natječaja.

Z. V.

Inicijativa mladih za ljudska prava postavila ploče u Hrtkovcima

Podsjećanje na zločine nad Hrvatima

Povodom nove optužnice za nepoštovanje suda protiv **Vojislava Šešelja** i još četvero članova SRS-a, aktivisti Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR) postavili su ploče u Hrtkovcima s ciljem da podsjetite javnost na zločine protiv čovječnosti za koje je osuđen lider Srpske radikalne stranke i kandidat za mjesto narodnog zastupnika.

»Znakovi pored puta postavljeni su u blizini kuće ovog osuđenog ratnog zločinca koja je podignuta u ovom vojvođanskom mjestu, a koja je ništa drugo do omaž zločinu«, navodi se u priopćenju Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR).

U ovoj organizaciji ističu kako odnosi između Srbije i Hrvatske nisu na zadovoljavajućoj razini što potvrđuje i posljednji primjer protjerivanja dužnosnika iz veleposlanstava u Beogradu i Zagrebu. »Neprijateljstva iz prošlosti koriste se kao oružje protiv svih koji se usude graditi nove oblike suradnje kao i odnose koji nisu zasnovani na šovinizmu. Na taj način je počela i ovogodišnja izborna kampanja kada su gradovi u Srbiji oblijepljeni plakatima na kojima se oporbeni političari prikazuju u ustaškoj uniformi samo zbog činjenice da žele graditi dobrosusjedске odnose sa zemljama regije«, navodi Inicijativa mladih za ljudska prava.

Ova organizacija podsjeća na posljednje godišnje izvješće Europske komisije o napretku Srbije k EU u kome

se ukazuje na izostanak istinske posvećenosti istrazi i donošenju presuda u predmetima za ratne zločine uz naznaku da je tempo u procesuiranju značajno usporen posljednjih godina.

»U izvješću se naglašava i da veliki broj medija i političkih stranaka nastavlja davati potporu ratnim zločincima kao i njihovo prisustvo u javnom prostoru u kom neometano šire govor mržnje. S druge strane, politički progon i pritisci usmjereni k onima koji se bune protiv veličanja ratnih zločinaca i poricanja zločina ne jenjavaju«, navodi se u priopćenju.

YIHR naglašava da predizbornom koalicijom sa Srpskom radikalnom strankom za lokalne izbore u prosincu vladajuća Srpska napredna stranka na do sada neviđen način normalizira kampanju zastrašivanja i zločine protiv čovječnosti nad hrvatskim stanovništvom u Hrtkovcima.

»Ne čudi nas koalicija SNS-a i SRS-a imajući u vidu ranije izjave predstavnika SNS-a poput **Aleksandra Martinovića**, ministra za državnu upravu i lokalnu samoupravu, od 4. rujna ove godine kada je u Narodnoj skupštini Srbije negirao da je

Šešelj osuđen za ratne zločine i tom prilikom izjavio da 'nijedan Hrvat nije protjeran iz Hrtkovaca'.

»Svi politički akteri u izbornoj kampanji imaju obvezu postupati dostojanstveno i moraju se uzdržati od zapaljivih ratnohušakačkih izjava kojima se vrijeđaju žrtve bilo koje nacionalnosti. Dužnost svih sudionika u izbornoj utrci je da o dobrosusjedskim odnosima i normalizaciji od kojih nam ovisi budućnost razmišljaju i tijekom svoje političke kampanje, što je uostalom i sastavni dio europskog puta na kom se Srbija nalazi«, navodi YIHR.

U ovoj organizaciji podsjećaju kako zlouporaba patnje žrtava kako bi se potpirivao nacionalizam kod birača, poricanje zločina i normaliziranje političkog angažmana osuđenih ratnih zločinaca predstavlja ideološku pripremu novog ciklusa ratnog nasilja.

»Godišnjica zločina na Ovčari pravi je povod za izraz poštovanja prema žrtvama ratnih zločina od strane izbornih lista u Srbiji«, zaključuje u priopćenju YIHR.

Cilj zastupnička i mjesta u institucijama u kojima se donose odluke

Pokrajinsko izborno povjerenstvo proglasilo je izbornu listu »Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Usame Zukorlić – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka«, koju je podnijela Koalicija »Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – DSHV – SPP«. Lista nosi broj 8 i ima položaj izborne liste nacionalne manjine.

Žigmanov: Vladavina prava, decentralizacija, ravnomjerni razvoj

Na listi su 34 kandidata za zastupnike u Skupštini AP Vojvodine. Nositelj i prvi na listi je **Tomislav Žigmanov**. Drugi na listi je **Goran Kaurić**, a treća **Renata Kuruc**. Četvrto mjesto zauzima članica SPP-a **Binasa Sokolović**. Narednih šest mjesta zauzimaju kandidati DSHV-a: **Dario Bošnjak**, **Marica Stantić**, **Ninoslav Radak**, **Josipa Vojnić Tunić**, **Zlatko Načev** i **Mladen Petreš**. Na 11. mjestu je članica SPP-a **Emina Čaušević**. Sljedeći na listi su kandidati DSHV-a: **Zoran Čota**, **Ivan Tumbas**, **Marijana Čović**, **Nataša Stipančević**, **Dragan Dražić**, **Nikola Pavlić**, **Mira Tumbas**, **Matilda Pelhe**, **Slaven Dulić** i **Tome Vojnić Mijatov**. Na 22. mjestu je SPP i njihov kandidat **Ajnur Toplica**. Do kraja liste slijede kandidati DSHV-a: **Irena Vojnić Hajduk**, **Antun Lulić**, **Hele-na Štrbo**, **Željko Šeremešić**, **Tomislav Stipić**, **Antonija Rudić**, **Petronela Skenderović**, **Aleksandar Lakatuš**, **Tomislav Brkljača**, **Krunoslav Đaković**, **Snežana Đaković** i **Darko Baštovanović**.

Koalicija »Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – DSHV – SPP« izbornu listu predala je Pokrajinskom izbornom povjerenstvu u petak, 24. studenoga. DSHV je potpise prikupljao od 18. do 23. studenoga i za šest dana prikupljeno je 2.118 potpisa.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a i nositelj liste, kazao je nakon njezine predaje izbornom povjerenstvu

da su DSHV i SPP stranke zainteresirane za budućnost Srbije i predajom koalicijske liste za izbore za zastupnike u Skupštini AP Vojvodine svjedoči to svoje temeljno opredjeljenje.

»Naš savez je savez bliskih stranaka koje se okupljaju oko iste političke platforme. Nama je cilj da Srbija bude zemlja u kojoj će vladavina prava biti ostvarena u velikom obimu, gdje će se pitanje decentralizacije rješavati onako kako se to rješava u suvremenim demokratskim pluralnim društvima, da se sva područja, a naročito ona u kojima žive pripadnici manjinskih nacionalnih zajednica, ravnomjerno razvijaju, da stupanj kvalitete života bude jednak za sve građane u Srbiji, naročito za pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda i da, kada su u pitanju manjinske politike, i dalje nastavimo razvijati one prakse ostvarivanja manjinskih prava koje su u funkciji očuvanja identiteta«, kazao je Žigmanov.

Kurtović: Glas u interesu naših naroda

Predaji liste u ime Stranke pravde i pomirenja prisustvovao je dopredsjednik **Rejhan Kurtović**.

»Naša koalicija 'Ujedinjeni za pravdu' ovim činom pokazuje da vodimo računa o svim razinama vlasti u Srbiji i aktivno sudjelujemo i na pokrajinskim izborima. SPP će predati listu za Grad Beograd, a također sudjelujemo i na lokalnim izborima. Time pokazujemo zainteresiranost naših zajednica da sudjelujemo u političkom životu Srbije. Cilj naše koalicije je sudjelovanje u svim budućim procesima u Srbiji, da zajednički s većinskim narodom gradimo multinacionalno i multikulturalno društvo, gdje ćemo kao pripadnici manjinskih naroda dati svoj doprinos daljem razvoju demokratskog društva. Svojim kontaktima bit ćemo mostovi suradnje između naših nacionalnih država i Srbije«, kazao je Kurtović.

Koalicija DSHV-a i SPP-a sudjeluje i na republičkim izborima, također kao lista nacionalne manjine. Lista je pod brojem 8 i nosi naziv »Usame Zukorlić – Ujedinjeni za pravdu – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka, Tomislav Žigmanov – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini«. Bošnjačko-hrvatska koalicija ima status izborne liste nacionalne manjine na izborima za zastupnike Skupštine Srbije.

Na listi je 65 kandidata za zastupnike, koje je potpisima podržalo 6.336 birača (za manjinske stranke ili koalicije je dovoljno 5.000 potpisa za predaju liste).

Z. V.

Formira se zbirna izborna lista

U ponoć, 2. prosinca, je istekao rok za predaju izbornih lista za izvanredne parlamentarne izbore koji će biti održani 17. prosinca kada će biti održani i izbori na pokrajinskoj i lokalnoj razini u 65 gradova i općina kao i u glavnom gradu Beogradu. Za utvrđivanje zbirne liste krajnji rok je danas, 1. prosinca. Za zastupnike u Narodnoj skupštini proglašeno je do srijede (29. studenoga) 17 listi, na pokrajinskim izborima 11, a na beogradskim izborima 12 izbornih listi. Pojedinin listama dan je rok da isprave nedostatke, odnosno dostave još pravno valjanih potpisa.

Parlamentarni izbori – proglašene liste

1. »Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane«; 2. »Ivica Dačić – premijer Srbije«; 3. »Dr. Vojislav Šešelj – SRS«; 4. lista pokreta Dveri i stranke »Zavetnici Nacionalno okupljanje – državotvorna snaga«; 5. »Dr Miloš Jovanović – NADA za Srbiju«; 6. lista Saveza vojvođanskih Mađara; 7. lista »Srbija protiv nasilja«; 8. lista »Usame Zukorlić – Ujedinjeni za pravdu – Bošnjaci Sandžaka – Tomislav Žigmanov SPP – DSHV«; 9. »SDA Sandžaka Dr. Sulejman Ugljanin«; 10. »Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju«; 11. »Narodna stranka – Siguran izbor. Ozbiljni ljudi«; 12. »Dobro jutro, Srbiji – Saša Radulović (DJB) – Boris Tadić (SDS) – Ana Pejić (Otete bebe)«; 13. lista »Politička borba Albanaca se nastavlja – Šaip Kamberi«; 14. lista »Mi – glas naroda – prof. dr Branislav Nestorović«; 15. lista »Srbija na Zapadu – Zoran Vuletić – Nemanja Milošević – Da se struka pita Vladimir Kovačević«; 16. »Čedomir Jovanović – Mora drugčije« i 17. »Ruska stranka – Slobodan Nikolić«

Republička izborna komisija (RIK) dala je rok izbornoj listi »Albanska demokratska alternativa Ujedinjena dolina« da otkloni nedostatke podnijete izborne liste tako što će dostaviti još 739 pravno valjanih potpisa, dok je lista »Ruski manjinski savez – Pavle Bihali Gavrin – Hristos Aleksopoulos« odbijena.

Izbori u glavnom gradu

Gradska izborna lista u Beogradu je proglasila 12 izbornih lista: 1. Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane; 2. Ivica Dačić – premijer Srbije; 3. Toma Fila gradonačelnik Beograda; 4. Srbija protiv nasilja – Dobrica Veselinović – prof. dr Vladimir Obradović; 5. Milica Đurđević Stamenkovski – Boško Obradović – Nacionalno okupljanje – Državotvorna snaga; 6. Dr. Miloš Jova-

nović – Nada za Beograd – Srpska koalicija NADA; 7. Ruska stranka – Slobodan Nikolić; 8. Narodna stranka – Siguran izbor. Ozbiljni ljudi; 9. Da se vojska na Kosovo vrati – Miša Vacić; 10. Dosta je bilo – Dobro jutro Beograda – Duško Vujošević – Boris Tadić – SDP – Ana Pejić i g.g. »Čale ovo je za tebe«; 11. Usame Zukorlić – Promena je pobjeda – Stranka pravde i pomirenja, kao lista nacionalne manjine; 12. »Srbija na Zapadu – Zoran Vuletić – Nemanja Milošević – Da se struka pita – Vladimir Kovačević«, koju je predala Nova stranka.

Izborne liste za vojvođansku Skupštinu

Pokrajinski izbori raspisani su u četvrtak, 16. studenoga. Pokrajinska izborna komisija proglasila je sljedeće izborne liste: 1. »Aleksandar Vučić – Vojvodina ne sme da stane«; 2. »Ivica Dačić – premijer Srbije«; 3. »Dr. Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka«; 4. »Ruska stranka – Srbi i Rusi braća zauvek!«; 5. Koalicija NADA – Novi DSS i POKS; 6. Savez vojvođanskih Mađara; 7. koalicija »Srbija protiv nasilja«; 8. Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Usame Zukorlić – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka; 9. Čedomir Jovanović – Vojvodina mora drugačije; 10. Narodna stranka – Siguran izbor, ozbiljni ljudi i 11. Nacionalno okupljanje – Srpska stranka Zavetnici i Srpski pokret Dveri.

Predane su i liste »Vojvođani Liga socijaldemokrata Vojvodine – Vojvođani, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, Zajedno za Vojvodinu Bojan Kostreš«, »Dosta je bilo – Dobro jutro Beograda – Duško Vujošević – Boris Tadić – SDP – Ana Pejić – Otete bebe«, za koje je PIK donio zaključke o otklanjanju nedostataka.

Lokalni izbori bit će održani u Beogradu, Kragujevcu, Kraljevu, Kruševcu, Novom Pazaru, Pirotu, Vranju, Leskovcu, Loznici, Prokuplju, Smederevu, Šapcu, kao i u općinama Brus, Varvarin, Velika Plana, Veliko Gradište, Vladimirci, Vladičin Han, Vlasotince, Gadžin Han, Golubac, Despotovac, Dimitrovgrad, Doljevac, Žabari, Žagubica, Žitorađa, Knić, Koceljeva, Krupanj, Kuršumlija, Kučevo, Lapovo, Lebane, Ljig, Ljubovija, Mali Zvornik, Malo Crniće, Medveđa, Merošina, Osečina, Paraćin, Petrovac na Mlavi, Požega, Priboj, Prijepolje, Ražanj, Rača, Rekovac, Sokobanja, Topola, Trgovište, Trstenik, Čićevac, Čuprija, Ub, Crna Trava, Aleksandrovac, Babušnica, Batočina, Bela Palanka, Blace, Bogatić i Bojnik.

H. R.

Manjine na izborima

O d 2020. godine, kada je izmijenjen Zakon o izboru narodnih zastupnika i smanjen cenzus s 5 pet na 3 posto od ukupnog broja izašlih birača i glasovi za stranke i koalicije nacionalnih manjina se drugačije broje. Naime, istodobno su tada izmijenjenje i odredbe koje se tiču predstavljanja nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini Srbije, pokrajinskoj Skupštini i u skupštinama općina. Ovim se izmjenama, kako se navodi u zakonu, trebalo unaprijediti predstavljanje nacionalnih manjina, osobito onih malobrojnijih kao i spriječiti mogućnost zloupotrebe statusa manjinskih stranaka. Među malobrojnijim manjinama je svakako i hrvatska što je predstavljao problem i za njihove stranke, prije svega Demokratski savez Hrvata u Vojvodini kao najjaču i naj-reprezentativniju, ali i za bilo kakav pluralizam u okviru političkog predstavljanja.

Znanstveni suradnik na Institutu za filozofiju i društvenu teoriju, politolog **Dejan Bursać** kaže kako su promjene koje su uvedene 2020. godine, uvećanjem količnika za 35 % za nacionalno-manjinske stranke, donijele pozitivne promjene u predstavljenosti nacionalnih manjina te doprinijele suradnji među manjinama.

»Što se tiče izračunavanja mandata, to je mjera koja je donesena pred izbore 2020. godine. Za manjine ranije nije postojao poseban cenzus, to je promijenjeno negdje 2005. godine kada su donositelji odluka u Srbiji shvatili kako je cenzus od 5 % prevelik za manjine, jer nijedna manjinska stranka nije ušla u parlament. Ukinut je cenzus i uveden prirodni prag koji se računao tako što je broj od 100 % izišlih birača podijeljen s 250 mjesta u parlamentu, i to je ugrubo bilo oko 0.40 % po zastupniku. To je

dodatno poboljšano, ako promatramo iz pozicije stranaka nacionalnih manjina 2020. godine kada je odlučeno da se njihov koeficijent na izborima množi umjetno s 1.35. Praktično, osvojeni rezultat se pomnoži s tim koeficijentom što je dodatno povećalo broj manjinskih zastupnika te smo već te 2020. godine vidjeli poboljšan rezultat kada je bilo 19 zastupnika, što je bio rekordan rezultat«, kaže Bursać.

Što se tiče samog izračuna broja mandata, on kaže kako se nakon izbora glasovi koje su osvojile manjinske stranke ili koalicije, odnosno njihovi količnici, množe i na taj način se praktično taj količnik umjetno povećava za trećinu.

»Ranije je manjinskoj listi, za našu izlaznost koja je oko 3,7 milijuna birača, bilo potrebno nekih 15 ili 16 tisuća glasova, a sada je bilo dovoljno na posljednjim izborima 11 tisuća«, pojašnjava Bursać.

Na koncu Bursać ocjenjuje kako je ova promjena dobra za nacionalne manjine, prije svega za njihove stranke, osobito one koje su dobro organizirane i imaju disciplinirane glasače.

»Iz perspektive stranaka nacionalnih manjina je to dobro, jer imaju veću predstavljenost, a za njihove stranke je to svakako dobro. Ali mislim da su najviše profitirale one manjine koje su najbolje organizirane, s jedne strane mađarska manjina koja zaista ima veliku disciplinu glasanja za Savez vojvođanskih Mađara i bošnjačka manjina koja ima jedan zanimljiv pluralizam s otprilike tri liste koje se natječu za glasove i to izvede najviše glasača«, ocjenjuje Bursać.

J. D.

Potporna listi DSHV-a

Manjinsku listu DSHV-a i SPP-a za pokrajinske izbore podržalo je 6,78 posto Hrvata koji žive na području Vojvodine, a za prihvaćanje liste bilo je dovoljno 6,11 posto potpisa.

»Istovremeno, tek 0,33 % građana u Vojvodini je potrebno da se podrži lista koja želi sudjelovati na pokrajinskim izborima kao nemanjinska lista, uz pretpostavku da potpisi dolaze od strane pripadnika većinskog naroda. Dakle, u smislu udjela, bilo je potrebno da 20 puta više Hrvata potpiše potporu manjinskoj izbornoj listi u odnosu na broj onih koji daju potpore listama nemanjinskih stranaka.

»Unatoč tome, uspjeli smo, zahvaljujući vama, Hrvatima i Hrvatima, koji živite u Vojvodini. Zato vas, poštovani prijatelji DSHV-a, pozivam da izađete na predstojeće izbore 17. prosinca i tako osnažite našu zajedničku borbu – podržite naše kandidate na izbornoj listi 'Ujedinjeni za pravdu' na listi za zastupnike za Narodnu skupštinu Republike Srbije i za Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine – zaokružiti broj 8«, navodi se između ostalog u pismu koje je glasačima uputio **Tomislav Žigmanov**, nositelj liste DSHV-a i SPP-a Ujedinjeni za pravdu Tomislav Žigmanov.

Nedorečeni zakoni i nedjelotvorni savjeti

»Tamo gdje savjeti postoje, rijetko se sastaju, rijetko kada skupštini dostavljaju izvještaje i rijetko kada su aktivno uključeni u proces donošenja odluka na lokalnu«, rekao je Adrian Borka. »Kapaciteti savjeta su još uvijek slabi, kao što je i inicijativa ovih tijela da utječu na odluke lokalnih vlasti«, rekla je Stanka Parać Damjanović

Zakonom o lokalnoj samoupravi iz 2002. godine uspostavljena je obaveza jedinica lokalne samouprave u nacionalno mješovitim sredinama (ako ima više od 5 % jedne manjine ili više od 10 % više manjina skupa) da formiraju savjete za međunacionalne odnose. Takvih mjesta ima u Srbiji 72, a savjet je osnovan u 57 lokalnih samouprava. Gledano u postotcima to je skoro 80 %, ali je problem u tome što je način financiranja nereguliran, ovlasti su nedorečene, a još je veći problem što i kad savjeti postoje njihove aktivnosti su minimalne. Problem je i što »sankcije za one koji ne formiraju takav savjet ne postoje čime je primjena jedne zakonske odredbe prepuštena (samo)volji lokalnih vlasti«, rekao je među ostalim savjetnik u pokrajinskom Tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Adrian Borka**.

Funkcioniranje Savjeta za međunacionalne odnose bila je tema dvodnevno seminaru u sklopu višegodišnjeg programa pod nazivom »Svi naši tornjevi« kojeg provodi Centar lokalne demokracije LDA iz Subotice. Seminar je održan u Regionalnom centru za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju Općine Kanjiža 24. i 25. studenog.

Raskorak između zakona i prakse

Akcijskim planom za pregovaračko poglavlje 23 Srbija je preuzela obvezu provesti aktivnost i promovirati uspostavljanje i djelotvorno funkcioniranje ovih savjeta. Do danas se u tome malo uspjelo.

»Namjera osnivanja ovih savjeta je bila da se urede međuetnički odnosi, umire i spriječe konflikti i ustanove mehanizmi kojima bi se izbjegla mogućnost donošenja odluka koje mogu narušiti nacionalnu ravnopravnost. Ovo tijelo je trebalo razmatrati odluke jedinice lokalne samouprave koje se tiču nacionalne ravnopravnosti, davati mišljenje o tome i kada ocijene da je to potrebno, pokrenuti odgovarajući postupak pred Ustavnim i Vrhovnim sada Kasacionim sudom. Osnovni cilj, naime, osnivanja ovih savjeta je 'očuvanje nacionalne ravnopravnosti' na

lokalnoj razini, zaštita i ostvarivanje prava nacionalnih manjina«, rekao je Borka govoreći o zakonskoj regulativi i praksi u različitim lokalnim samoupravama.

»Tamo gdje savjeti postoje, rijetko se sastaju, rijetko kada skupštini dostavljaju izvještaje i rijetko kada su aktivno uključeni u proces donošenja odluka na lokalnu. To je jedan nedostatak koji se mora razriješiti samom aktivnošću članova, ali i političkom voljom jedinica lokalne samouprave i njenih tijela«, smatra Borka.

Promoviranje dijaloga i poziv na suradnju

»Kao organizacija civilnog društva uspjeli smo okupiti jedan broj organizacija koje su voljne uključiti se u ove aktivnosti s dva osnovna cilja. Prvi je promoviranje dijaloga i modela lokalnih praksi kada je u pitanju interkulturalno obrazovanje, a vezano za mlade. Drugi je poziv i naša inicijativa koja je usmjerena prema lokalnim samoupravama i posebno savjetima za međunacionalne odnose s kojima bismo željeli ostvariti komunikaciju i suradnju, posebno u Subotici, Kanjiži i Somboru«, rekla je Parać Damjanović. Istakla je u vezi s time Kanjižu kao dobar primjer, jer je obuci prisustvovao i predsjednik općine **Robert Fejstamer**, pokazujući time da lokalna vlast ovaj problem prepoznaje, te je dodala da u svakom gradu i općini postoje specifičnosti.

»Mislim da je to nešto što ovdje u Kanjiži lokalne vlasti prepoznaju. S jedne strane, i zbog toga što imaju veoma razvijenu praksu suradnje s civilnim sektorom. Mi smo u Somboru također imali jedan dobar odziv članova Savjeta za međunacionalne odnose. U Subotici, pak, najviše surađujemo s nacionalnim vijećima nacionalnih zajednica«, rekla je Stanka Parać Damjanović.

Prema njegovoj ocjeni, savjeti ne funkcioniraju prije svega jer nije jasno koji su njihovi zadaci, a diskutabilan je i sam izbor članova.

»Teško se dolazi do konsenzusa za imenovanje članova, a i kada se oni imenuju, teško se donose odluke jer je zakonodavac predvidio jednoglasno odlučivanje, što je teško provesti u djelo, a ponekad je to i razlog zbog kojeg skupštinska tijela izbjegavaju neke svoje prijedloge odluka slati na ovaj savjet jer tako dolazi do blokade u samom radu i blokade funkcioniranja«, objašnjava Borka.

On je ocijenio da se među rijetkim primjerima dobrog funkcioniranja nalaze Bačka Topola i Subotica, kao i Temerin u kojem je ovakav Savjet prvi osnovan.

Inače, sukobi koji su se događali u Temerinu ranijih godina između pripadnika mađarske i srpske zajednice su i bili poticaj, na inicijativu OESS-a, da se ovakvi savjeti formiraju u višeeetničkim lokalnim zajednicama.

Među razlozima zašto savjeti i nakon dvadeset godina od donošenja zakona slabo funkcioniraju Borka ističe nedorečenost samog zakona koji je ostavio slobodu jedinicama lokalne samouprave da prilikom donošenja odluke o osnivanju savjeta one uređuju i njihovo funkcioniranje svojim poslovniciima.

»Neki to uređuju dobro, a neki nažalost ne. To stvara prostor za neka lutanja u radu savjeta. Osim toga, jedan od problema je i nepostojanje financiranja rada savjeta koje demotivira ljude da sudjeluju u njegovom radu«, ocijenio je Adrian Borka.

Mjere uspostaviti na osnovu istraživanja

Direktorica Centra lokalne demokracije Subotica **Stanka Parać Damjanović** je govoreći o primjeni Okvirne konvencije Vijeća Europe za zaštitu prava nacionalnih manjina istakla kako je ukupan dojam da su kapaciteti savjeta još uvijek slabi, kao što je i inicijativa ovih tijela da utječu na odluke lokalnih vlasti. Upravo se stoga organiziranjem seminara i kontinuiranih obuka za predstavnike

jedinica lokalne samouprave i članova savjeta očekuje da njihov rad i funkcioniranje bude unaprijeđeno. Parać Damjanović je navela i kako Savjetodavni komitet Vijeća Europe poziva nadležne institucije u Srbiji da, na osnovu relevantnih istraživanja uspostave mjere koje doprinose provođenju, praćenju i periodičnom preispitivanju strategije usmjerene na revitalizaciju međuetničkih odnosa, u konzultacijama s pripadnicima nacionalnih manjina i jedinica lokalne samouprave. Kao najvažnije istraživanje u kontekstu ovih preporuka izdvojila je istraživanje koje je proveo Centar za istraživanje etniciteta u suradnji s Institutom za društvene nauke iz Beograda o etničkoj distanci.

I u okviru programa koji je počeo prije dvije godine i koje provodi LDA Subotica pod nazivom »Svi naši tornjevi« provedeno je empirijsko istraživanje o vrijednostima, stavovima i vjerskoj (ne)toleranciji koje je predstavila sociologinja dr. sc. **Jasminka Dulić**.

»U ovome istraživanju pošlo se od definicije tolerancije prema kojoj je to stav koji s uvažavanjem, razumijevanjem i empatijom gleda na ljude ili grupe koji, u kontekstu razlika, prihvaća i brani pravo pojedinaca i grupa da neguju slobodno određena uvjerenja i vrijednosti dok se istovremeno prihvaća sloboda i pravo da se prosuđuju ta ista

uvjerenja i vrijednosti u terminima vlastitog vrijednosnog sustava«, rekla je dr. sc. Dulić.

Ključne su u ovom određenju empatija, vrijednosti kao i određeni socijalni stavovi (etnocentrizam, prihvaćanje ili neprihvatanje jednakosti, odnosno socijalne dominacije) te su takvi stavovi, vrijednosti i crte ličnosti i ispitivani u odnosu na iskazivanje vjerske (ne)tolerancije.

»Rezultati istraživanja su pokazali da oni koji u većoj mjeri izražavaju vjersku (ne)toleranciju u isto vrijeme izražavaju etnocentrični stav, orijentaciju ka socijalnoj dominaciji, vrijednosti vlastitog probitka te narcizam i psihoopatiju. S druge strane, pokazalo se da oni koji izražavaju stav vjerske tolerancije u većoj mjeri usvajaju vrijednosti vlastitog odricanja, to jest jednu prosocijalnu orijentaciju i univerzalne vrijednosti te odbacuju princip socijalne dominacije u društvu«, iznijela je dr. sc. Jasminka Dulić.

Na koncu seminara sudionici su predložili više aktivnosti za realizaciju u idućem razdoblju u tri mjesta – Kanjiži, Somboru i Subotici, od kojih su najvažniji dalja istraživanja u području međuetničkih odnosa, interkulturalnosti i tolerancije kao i rad s mladima na polju unaprijeđenja interetničkog dijaloga, tolerancije i interkulturalnog obrazovanja kroz različite programe.

H. R.

U Subotici održan seminar o nominaciji nematerijalne kulturne baštine

Neotkriveno blago vojvođanskih Hrvata

Iako se u Registru nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji nalazi 22 elementa, nijedan od njih nije upisan u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srbije, koji do danas broji 57 dobara. Na seminaru su svoja iskustva, kroz edukaciju i praktične primjere, iznijeli gosti iz nadležnih institucija Hrvatske i Srbije

»**D**rugo mi je što sam vidjela da je ovdje veoma dobro izgrađena mreža u lokalnoj zajednici za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa i da o tomu postoji visok stupanj razumijevanja i znanja. Stoga bih rekla da ova lokalna zajednica može biti dobar primjer i drugima kako se unutar zajednice educira«, uvodne su riječi koordinatorice Centra za nematerijalno kulturno naslijeđe Srbije **Danijele Filipović** na seminaru »Nominacija nematerijalne kulturne baštine – iskustva i izazovi u Hrvatskoj i Srbiji« kojega je 25. studenoga u Hrvatskom domu – Matici u Subotici organizirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH).

Iako nije spominjala na što konkretno misli, njezina ocjena da ovdašnja hrvatska zajednica može poslužiti kao primjer drugima moguće je proistekla i na temelju kataloga *Živa baština* u kom se nalazi 22 elementa nematerijalne kulturne baštine bunjevačkih, šokačkih i srijemskih Hrvata ili pak na temelju preko 20 pozvanih sudionika seminara iz različitih područja kulture, a koja su općenito predmet zaštite nematerijalne kulturne baštine.

Praksa u Srbiji

Sve ostalo, bar kada je o praksi u Srbiji riječ, nakon toga išlo je silaznom putanjom.

Tako je Danijela Filipović rekla kako sustav očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Srbiji započinje 2010. usvajanjem UNESCO-ve Konvencije da bi dvije godine kasnije bio ustanovljen i Centar za nematerijalno kulturno naslijeđe. Međutim, tek 2021. godine usvojeni su Zakon o kulturnom naslijeđu i Zakon o muzejskoj djelatnosti koji omogućuju integraciju nematerijalne kulturne baštine.

»Jedna od prvih zadaća Centra je vođenje Nacionalnog registra u koji je do sada upisano 57 elemenata, a nadam se da ćemo za nekoliko dana ili tjedana imati novih pet upisa. Osim toga, zadaća Centra je i koordinacija aktivnosti s lokalnim zajednicama na očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa, kao i izrada nominacija za UNESCO-ve reprezentativne liste«, rekla je Filipović.

Kada je riječ o 57 elemenata iz Registra, koje je Bošković spomenula, tek se tri-četiri njih odnosi na aktivnosti ili običaje nacionalnih manjina (Slovaka, Roma i Rusina), dok su pojedine – poput *Dužijance* bunjevačkih Hrvata – »na čekanju« zbog »neusklađenosti elementa i naziva«.

»Naš sustav je uspostavljen tako da upisuje element koji se primjenjuje u praksi. Ne možemo upisati jedan element s dva naziva nego se mora napraviti ujednačavanje. To za sada nije usuglašeno od dvije zajednice i upis je zbog toga stao, ali to ne znači da je završen«,

Od 57 elemenata, na listi nematerijalne kulturne baštine Srbije, među ostalim, nalaze se: krsna slava, pjevanje uz gusle, groktalica, sviranje na gajdama, *Vukov sabor*, Đurđevdan, šljivovica, kazandžijski zanat, opančarski zanat, vertep, *Dragačevski sabor* u Guči, ali i naivna umjetnost Slovaka, rusinski uskrсни običaji i romska proslava svetice Tetkica Bibija. Kada je riječ o Hrvatskoj, od 215 elemenata, nalaze se, među ostalim: ganga, međimurska popevka, klapsko pjevanje; *Moreška*, *Lindó*, *Nijemo kolo*, *Bečarac*, *Sinjska alka*, *picigin*, Festa sv. Vlaha, paška čipka, pisanice, paški sir, slavonski kulen, zagorski štrukli, te tridesetak govora – među njima i bunjevački!

pojasnila je Filipović višegodišnje nesuglasice bunjevačkih Hrvata s Bunjevcima nehrvatima oko upisa *Dužijance* u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

»Ne može nešto što traje dvadeset godina i što je blijeđa slika originala biti jednako tretirano u odnosu na ono što traje preko sto godina! Nije *Dužijanca* jedino takvo pitanje, bit će i drugih«, uzvratilo je na to ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, koji je i sam bio prisutan na seminaru.

On je istaknuo kako je isključenost Hrvata iz procesa donošenja odluka dugogodišnja praksa u ovoj državi,

a činjenica da su Hrvati dugo u Srbiji bili najnegativnije percipirana nacionalna zajednica ostavila je brojne negativne posljedice, poput, primjerice, svjesnog ignoriranja njihovog stoljetnog prisustva u Franjevačkom samostanu u Baču zamjenjivanjem subetničkim ili regionalnim nazivljem (Šokac, Moslavina).

U sličnom kontekstu može se tumačiti i činjenica koju je istaknula ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković** da je prisustvo Danijele Filipović i regionalne koordinatorice za nematerijalno kulturno naslijeđe za Vojvodinu **Tatjane Bugarski** prvi susret ovakvoga tipa između predstavnika hrvatske zajednice i državnih tijela nadležnih za ova pitanja.

»Dva su osnovna cilja pred nama: izgradnja partnerstva s institucijama u Srbiji i nastavak suradnje s institucijama u Hrvatskoj. Stalo nam je do toga da Srbiji pokažemo što imamo i stalo nam je do toga da budemo tretirani kako zaslužujemo (...) Mi smo na to spremni, a vas pitam možemo li računati na vašu pomoć da već početkom sljedeće godine nominiramo bar jedan element? Ako se već slamarstvo ili *Dužijanica* nazivaju bunjevačkima, onda vas molimo da dopišete i Hrvati Bunjevci«, rekla je Čeliković.

Bez obzira na to što prijavu elementa za upis u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa može podnijeti svaka zajednica, organizacija ili grupa osoba Tatjana Bugarski je, odgovarajući na upit administrativno-poslovnog tajnika u ZKVH-u **Josipa Bakoa**, istaknula kako je zanimanje za to slabo. Ona je, govoreći na temu »Evidentiranje i identificiranje elemenata kulturnog naslijeđa«, najveći dio vremena posvetila praktičnim pitanjima u vezi s popunjavanjem obrasca za prijavu određenog elementa iz te sfere.

I primjer Hrvatske

Gosti iz Hrvatske, koji su govorili prije predstavnika iz Beograda i Novog Sada, posvjedočili su i u ovom području razlike između dvije države.

Kako je rekla voditeljica Službe za pokretnu, etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu pri hrvatskom Ministarstvu kulture i medija **Tatjana Horvatić** Hrvatska je još 1999. u Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara uvrstila nematerijalna kulturna dobra kao posebnu vrstu baštine, što je omogućilo provedbu UNESCO-ve Konvencije o nematerijalnih kulturnoj baštini, donesenoj 2003., a u

Hrvatskoj usvojenoj 2006. Od tada do danas, kako je navela, u Registar nematerijalne kulturne baštine upisano je 215 dobara, koji su podijeljeni u pet vrsta: izvedbene umjetnosti; običaji, obredi i svečanosti; znanja i vještine; tradicijski obrti i usmena predaja, izričaji i govori. Ona je navela da Hrvatska ima 19 (županijskih) konzervatorskih odjela i gradski Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, koji imaju pravo donijeti privremeno rješenje o upisu u Registar nematerijalne kulturne baštine.

»Predlagatelj upisa može biti svatko: pravne i fizičke osobe, pojedinci, škole, nevladine udruge, gradski ili zavičajni muzeji, a često nam se dogodi da su predlagatelji čak i turističke zajednice. Pri tomu predlagatelj ne

mora nužno biti i nositelj upisa«, rekla je Horvatić, dodajući kako se nakon toga nerijetko angažiraju i vanjski stručnjaci za određena područja koji rade ili djeluju izvan odjela Ministarstva kulture, što ponekad kao posljedicu ima da se proces upisa »zna odužiti«.

Navodeći vlastita iskustva znanstveni savjetnik u trajnom zvanju s Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu **Tvrtko Zebec** istaknuo je kako lokalne zajednice imaju najvažniju ulogu u procesu upisa u nematerijalnu kulturnu baštinu:

»Tradiciju činimo i predodžbe o njoj oblikujemo mi sami. Dakle, sve što biramo i kako biramo simbole u procesima identifikacije trebalo bi biti moguće registrirati kao neku baštinu, jer vrijeme više nije nametnuto kao mjerilo tradicije«, rekao je Zebec, navodeći i današnje nedoumice i nesuglasice oko toga treba li proći bar dva-tri naraštaja pa da se jedan običaj ili aktivnost »potvrdi u praksi« kako bi steklo »pravo na upis«, odnosno mogu li i neke suvremene forme, poput world musica ili hip-hopa također biti registrirani kao nematerijalna kulturna dobra?

Zlatko Romić

Katarina Čeliković, ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Kultura uvijek ima odgovor na izazove

*Program rada u iduće četiti godine uračunava kontinuitet započetih praksi te uključivanje novih * Bude li volje i dovoljno stručnosti, vjerujem u pozitivan ishod glede upisa naših elemenata nematerijalne kulturne baštine u nacionalni registar Srbije * Planiramo uvođenje godišnje nagrade za doprinos kulturi hrvatskog naroda u Srbiji u okviru obilježavanja Dana ZKVH-a * Potrebno je nastaviti na stručnom usavršavanju mladih znanstvenika i djelatnika u kulturi putem besplatnih doktorskih studija u Hrvatskoj*

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Pokrajinska je vlada početkom studenoga imenovala **Katarinu Čeliković**, profesoricu komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, za ravnateljicu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na razdoblje od četiri godine. Čeliković je uposlena u Zavodu od osnutka ustanove i radila je kao stručna suradnica za kulturne projekte i programe, a od studenoga 2022. bila je na poziciji vršiteljice dužnosti ravnateljice.

ZKVH je prva i za sada jedina profesionalna ustanova kulture hrvatske manjine u Vojvodini, odnosno Srbiji. Osnovan je u ožujku 2008. s ciljem rada na očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

S ravnateljicom Čeliković razgovarali smo o programu rada i razvojnim smjernicama Zavoda u iduće četiri godine, koji će se odvijati u više područja, kao i o izazovima daljnje profesionalizacije kulture Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji.

► **Nedavno ste imenovani na dužnost ravnateljice ZKVH-a. O programu rada i razvoja ZKVH-a za iduće četiri godine govorili ste na sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća na kojoj ste od vijećnika dobili jednoglasnu potporu za imenovanje na ovu dužnost. U osnovnim crtama, koji su to planovi?**

Kako je ZKVH svoj dosadašnji rad temeljio na Odluci o osnutku i Statutu, sasvim je prirodno program rada i razvoja Zavoda nastaviti oslanjajući se na ranije smjernice i postignuća. Program rada i razvoja ZKVH-a za razdoblje od konca 2023. do konca 2027. godine sadrži osnove temeljene na pravnim dokumentima i dosadašnjem iskustvu u radu. Program rada uračunava konti-

nuitet započetih praksi te uključivanje novih, a to znači uspješno započete procese nastaviti i inicirati nove u područjima gdje se bude ukazala potreba ili se žele stvoriti uvjeti za nove kulturne prakse i aktivnosti. Stoga će se program realizirati kroz područja koja su prepoznata u radu Zavoda: Znanstveno-istraživački program, Informacijsko-dokumentacijsko-komunikacijska služba (INDOK), Suvremeno umjetničko stvaralaštvo i produkcija kulturnih događaja, Suradnja s drugim institucijama kulture i znanosti u Vojvodini/Srbiji i u Hrvatskoj i Osnaživanje ljudskih resursa u kulturi vojvođanskih Hrvata.

► **Krenimo od znanstveno-istraživačkog programa koji je do sada imao brojne rezultate u vidu istraživanja na terenu, znanstvenih monografija i knjiga, časopisa *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, znanstveno-stručnih skupova, predavanja... Ovu djelatnost Zavod realizira, kako s resursima iz hrvatske zajednice tako i kroz suradnju s ustanovama iz Hrvatske, u prvom redu s Filozofskim fakultetom u Zagrebu i Filozofskim fakultetom iz Osijeka. Koji su daljnji planovi ZKVH-a u području znanosti?**

U okviru znanstveno-istraživačkog programa nastaviti ćemo rad na istraživanju svih područja vezanih uz kulturnu povijest i sadašnjost Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji te prezentaciji rezultata u okviru znanstvenih skupova, tribina, predavanja i nakladničke djelatnosti (*Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a* te monografske publikacije), nastaviti ćemo suradnju s fakultetima i drugim znanstvenim institucijama u Hrvatskoj, Mađarskoj i drugim državama, nastaviti ćemo i rad na Registru nematerijalne kulturne baštine s posebnim naglaskom na

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA
www.zkvh.org.rs

nominaciju hrvatskih nematerijalnih kulturnih dobara u Srbiji, njezinoj zaštiti i objavi cjelovitih publikacija o navedenim dobrima, a plan je započeti i rad na popisu materijalne kulturne baštine Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji.

► **ZKVH je u proteklih petnaest godina puno učinio u području znanosti, no ipak, kako ste i ranije navodili, hrvatska zajednica je nevidljiva u domaćoj znanstvenoj javnosti; na fakultetima u Srbiji ne postoji nijedan program koji izučava bilo što od hrvatskih elemenata, što je slučaj kod nekih drugih manjina poput Mađara, Slovaka, Rusina. Kako to komentirate i kamo dalje u tom kontekstu?**

Nitko u Srbiji ni na jednom fakultetu ne izučava hrvatsku kulturu, povijest ili jezik, a to je itekako vidljivo kada želimo uključiti nekoga sa srbijanske znanstvene scene u naše znanstvene skupove. Odaziva na naše pozive do sada nije bilo, a ni mi nismo pozivani na slične skupove u Srbiji. Naš manjinski status nije nam donio prisutnost u državnim znanstvenim institucijama, a time smo uskraćeni u suradnji koja je bit znanstvenih istraživanja. Nismo odustali, bit će novih pokušaja suradnje s ciljem naše integracije u znanstveni prostor Srbije. Za Hrvate u Srbiji iznimno je važna integracija u sve pore društveno-humanističkih znanosti i kulturne scene, jer izolacija vodi getoizaciji koja je pogubna za manjinu. Treba reći i da znanost podrazumijeva cjelinu znanja temeljenu na objektivnosti, bez izoliranja određene manjinske zajednice. U tom smislu, evidentno je da bunjevačka nacionalna manjina uživa potporu ustanova u Srbiji poput Srpske akademije nauka i umetnosti, Matice srpske, Pedagoškog fakulteta u Somboru, što nije slučaj kod hrvatske

manjine koja Bunjevce smatra subetničkom skupinom hrvatskoga naroda.

► **ZKVH ima potpisano više od deset ugovora o suradnji sa znanstvenim i kulturnim institucijama u Hrvatskoj i Mađarskoj. Spomenuli ste da se planira širenje suradnje s institucijama kulture i znanosti...**

Tijekom skoro petnaest godina rada Zavod bilježi vrlo kvalitetnu suradnju sa znanstvenim i kulturnim institucijama, kako u Hrvatskoj tako i u Mađarskoj. Još ima prostora za proširenje, ponajprije na suradnju s Hrvatima u državama u kojima su manjina ili su konstitutivni narod, mislim ovdje na Hrvate u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Vjerujem kako bi svoje mjesto u tom području mogli naći i naši studenti koji studiraju u Hrvatskoj uključivanjem u istraživanja Hrvata u Srbiji za potrebe svog studija, a korist bi bila višestruka.

► **Značajan posao započet je, ali i urađen, kroz projekt »Živa baština: Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji« gdje je Zavod sačinio registar s 22 elementa. Registar je dostupan online na web stranici ZKVH-a, tiskan je i katalog te producirana izložba s tom temom. Sljedeći je izazov u ovom području nominacija tih elemenata...**

Živa baština je vrlo ozbiljan, višegodišnji projekt kojim smo prije desetak godina započeli istraživanje, identifikaciju i evidentiranje elemenata nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Do sada smo u naš registar upisali 22 elementa, ali to je samo početak. Prije nekoliko dana organizirali smo seminar na temu »Nominacija nematerijalne kulturne baštine – iskustva i izazovi u Hrvatskoj i Srbiji« na kojem smo prvi put čuli ne samo iskustva Hr-

vatske već i vrlo konkretne upute Centra za nematerijalno kulturno nasleđe (NKN) Srbije. Sudionici seminara dobili su puno korisnih informacija i vjerujem da je ovim seminarom otvorena suradnja glede upisa naših elemenata na nacionalnu listu Srbije u čemu će Zavod preuzeti stručnu potporu pri nominaciji. Iduće godine počinjemo s nominacijom nekog od elemenata NKN Hrvata u Srbiji, za što imamo dovoljno dokumentacije i obećanje pomoći regionalne koordinatorice za NKN za Vojvodinu dr. sc. **Tatjane Bugarski**. Pred nama je velik i važan posao u što ulazimo puni nade da ćemo postati dio nacionalne liste u Srbiji. Postupak nominacije dugo traje, no bude li volje i dovoljno stručnosti, vjerujem u pozitivan ishod.

► **Zavod je uspostavio i svoju informacijsko-dokumentacijsku djelatnost. Osnovali ste zavičajnu knjižnicu *Biblioteka Croatica*, u kojoj se osim knjiga sakuplja i arhivska građa; imate internetski portal (www.zkvh.org.rs), radi se na digitalizaciji knjiga i periodike, notne i druge građe koja se također može**

pronaći na portalu. Tu je i online topoteka »Baština Hrvata u Srbiji« (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>) s više od 1.200 fotografija i dokumenata. Koji su daljnji planovi u ovom segmentu vašeg rada?

U okviru informacijsko-dokumentacijsko-komunikacijske službe (INDOK) nastaviti će se prikupljati, obrađivati, organizirati i pohranjivati dokumente i informacije te ih prosljeđivati korisnicima; izrađivat će se bibliografije, stručno će se voditi Zavičajna knjižnica *Biblioteka Croatica* – s popunjavanjem fondova, inventarizacijom i stručnom obradom publikacija, nastaviti će se rad na digitalizaciji knjižne i periodične građe (napose raritetne); radit će se na mrežnoj stranici ZKVH-a u obogaćivanju sadržaja vezanih uz brojna područja kulture (sakralna baština, znameniti pojedinci, događaji i sl.), bit će pojačana naša već postojeća medijska vidljivost na društvenim mrežama (Facebook, Instagram i dr.), tu je i suradnja s arhivskim institucijama, kako u Srbiji tako i u državama gdje postoje arhivski tragovi s ciljem stvaranja popisa o arhivskim izvorima. Posao je to za jednu ozbiljnu instituciju, a do sada smo uspjeli odgovoriti na sve izazove.

► **U prostoru kulture Hrvata u Srbiji dominira tradicijska kultura u čemu, kao čuvari i promotori, sudjeluju amaterske udruge kulture. Kakva je situacija sa suvremenim kulturnim stvaralaštvom, što se tu planira raditi?**

Suvremeno umjetničko stvaralaštvo i produkcija kulturnih događaja podrazumijeva nastavak rada na institucionalizaciji, koordinaciji i povezivanju akademske likovne i glazbene umjetnosti, nastavak praćenja knjiške produkcije te dodjelu književnih nagrada. Planiramo

uvođenje godišnje nagrade za doprinos kulturi hrvatskog naroda u Srbiji u okviru obilježavanja Dana ZKVH-a s ciljem priznavanja iznimnih postignuća i motivacije za rad u ovom području, kako tzv. visoke kulture tako i amaterizma. Radit ćemo na valorizaciji i stručnom priređivanju djela značajnih književnika te objavljivanju časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*. Program *Godine novog preporoda* imat će proširenje aktivnosti na manje sredine uračunavajući obilježavanje prigodnih obljetnica. Spomenimo produkciju izložaba i koncerata (pojedinaца i skupina, samostalno i/li u suradnji), filmske večeri, kazališne predstave, književne večeri i predstavljanja knjiga u cilju kvalitetne postprodukcije, okrugle stolove i druge vidove stručnih rasprava te uključivanje mladih umjetnika. Novost je i stvaranje likovnog fundusa ZKVH-a s popisom kataloških jedinica umjetnina te akvizicija recentnih umjetnina uz pomoć kustosa; stručna valorizacija i moguće izlaganje umjetničkih opusa te objava u publikacijama. Radit ćemo na promociji primijenjene umjetnosti,

produkciji novih događaja u području umjetnosti (suvremene i tradicijske), stvaranju uvjeta za pop-kulturu (popularna glazba i drugi vidovi pop-kulture). Važan nam je rad na većoj medijskoj vidljivosti, koordinaciji događaja u ovoj sferi na prostoru Vojvodine, a pružat ćemo logističku i financijsku pomoć subjektima u ovom umjetničkom stvaralaštvu. Program se proširuje u sferi promocije rada Zavoda među srednjoškolcima i osnovnoškolcima putem redovitih posjeta Zavodu. Plan je stvoriti nove programe s ciljem motiviranja mladih osoba u kreativnom pristupu upoznavanja i promocije kulturne baštine (primjerice, natječaj za kratki filmski uradak na temu nematerijalne kulturne baštine).

► **Spomenuli ste i osnaživanje ljudskih resursa u kulturi. Kada je u pitanju ZKVH, poznato je da radite sa, s obzirom na obim poslova i produkciju, samo troje uposlenih...**

U Zavodu od početka, dakle od 1. siječnja 2009. godine, do danas rade tri osobe: ravnatelj, poslovno-administrativni tajnik i stručni suradnik za kulturne programe i projekte. S obzirom na veliko iskustvo koje su imale uposlene osobe, ali i veliku posvećenost poslu, urađeno je više od očekivanog i, oprostite na neskromnosti, mnogi su nam govorili da radimo kao institucije s desetak uposlenih. No, ljudi se vremenom troše i važno je dobro rasporediti teret posla. Stoga u Zavodu povremeno rade i mladi suradnici, na digitalizaciji arhivske, knjižnične i muzejske građe Hrvata u Vojvodini i izgradnji digitalne zbirke te na poslovima u knjižnici *Biblioteca Croatica*. Ponekad angažiramo i suradnike na topoteci. Velik je to posao, puno nevidljivoga rada, ali su efekti značajni i vrijedni brojnim posjetiteljima naše mrežne stranice. Nadamo se i povećanju broja uposlenih kako bismo mogli realizirati planirani program. Bit će potreban i veći broj vanjskih suradnika koji će se baviti stručnim istraživanjima, napose na popisu i zaštiti materijalne i nematerijalne kulturne baštine, ali i na produkciji različitih segmenata umjetnosti. Prostor osnaživanja i evidencije kadrovske strukture hrvatske zajednice ima važno mjesto u programu rada ZKVH-a te je potrebno nastaviti na stručnom usavršavanju mladih znanstvenika i djelatnika u kulturi putem besplatnih doktorskih studija u Hrvatskoj, u suradnji i dogovoru s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Planiramo program osnaživanja voditelja hrvatskih udruga kulture. Osim redovitih susreta s predstavnicima hrvatskih udruga, imat ćemo seminare za voditelje različitih sekcija, seminar za apliciranje na različite natječaje, menadžiranje kulturnih priredaba i o drugim temama koje budu predložene.

► **Kao pokrajinska ustanova, redovito se godišnje financirate od strane AP Vojvodine, a dio sredstava osiguravate preko natječaja i programa prekogranične suradnje. Možete li biti zadovoljni glede financijskih sredstava kojima raspolazete?**

Financiranje rada ZKVH-a je u tekućoj, 2023. godini povećano na 14,2 milijuna dinara, što omogućava financiranje kvalitetnijih i zahtjevnijih programa, no za veći angažman vanjskih suradnika, napose onih koji će biti

angažirani izvan sjedišta ZKVH-a, kao i novih programa koji su navedeni u Programu rada, potrebno je uključiti apliciranje na natječaje sa svih razina, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj. Kada je riječ o Srbiji, primjerice, i na neke složenije natječaje koji nisu isključivo vezani za nacionalne manjine.

► **Nakon osnutka Zavoda koji postoji sada već više od 15 godina, radi se na daljnjoj profesionalizaciji i institucionalizaciji kulture Hrvata u Srbiji. Primjer toga je pokrenuta inicijativa za reosnutak Drame na hrvatskom jeziku pri Narodnom kazalištu u Subotici. Kakve su dosadašnje reakcije nadležnih tijela vlasti, Grada Subotice i AP Vojvodine na ovu inicijativu?**

Elaborat pod nazivom »(Ponovni) Osnutak Drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici« predstavljen je i službeno predan u srpnju ove godine osnivačima Narodnog pozorišta – Narodnog kazališta – Népszínháza u Subotici, Vladi Autonome Pokrajine Vojvodine i Gradu Subotici. Autorica Elaborata **Nevena Baštovanović** predstavila je ovu inicijativu na znanstvenom kolokviju, a prije toga je predstavljena i osječkom Hrvatskom nacionalnom kazalištu. Dok je osječko kazalište reagiralo s punom potporom inicijativi, dotle osnivači subotičkog kazališta do sada nisu reagirali. Kako smo u izbornom vremenu, moguće je da ćemo morati čekati njihovu reakciju do konstituiranja nove vlasti. Podsjetimo samo kako sve druge brojčano veće nacionalne zajednice na teritoriju Vojvodine – mađarska s čak četiri, te slovačka, rumunjska i rusinska – imaju svoja profesionalna kazališta, bilo kao samostalne ustanove (Slovaci i Rusini) ili kao dio većih kazališnih ustanova (scena na rumunjskom u vršačkom Narodnom pozorištu *Sterija*). Naša inicijativa na tom je tragu.

► **Vezano uz prijašnje pitanje, već smo spomenuli mali broj ili nepostojanje tzv. hrvatskih programa u ustanovama kulture (knjižnice, muzeji, galerije, arhivi...) u lokalnim samoupravama gdje u značajnijem broju žive pripadnici hrvatske manjine. Stječe se dojam da bi se manjina trebala nametati većini, što je u biti paradoks, promatrano iz kuta inkluzivnih manjinskih i multikulturalnih politika. Kako Vi gledate na ovaj izazov?**

Trudim se programe ponuditi određenim ustanovama, primjerice izložbe i koncerte. Do sada nisam nailazila na odbijanje, no rijetke su institucije koje same uključuju hrvatske sadržaje u svoje programe, a često smo i prešućeni. Bilo je primjera i takvih programa u kojima Hrvati nisu ni spomenuti iako su imali značajnu ulogu u kulturnoj povijesti mjesta. Takav je slučaj bio kod izrade stalnog postava unutar obnovljenog Franjevačkog samostana u Baču. Je li to neznanje, ili možda svjesno prikrivanje hrvatske prisutnosti? Na takve slučajeve reagiramo, ukazujemo i pokušavamo ispraviti, što ne rađa uvijek pozitivnim ishodima. No, izazovi su prepreke koje ne zaobilazimo već ih sklanjamo kako bismo stvarali suradnju sa svima s kojima dijelimo naš geografski i povijesni prostor. Kultura uvijek ima odgovor na izazove.

Koncert klape *Šufit* u subotičkoj Sinagogi

Zvuci Dalmacije oduševili publiku

Subotičkoj publici Splitsani su se predstavili izvornim a capella pjesmama, autorskim skladbama te dalmatinskim »evergreen« pismama

U subotičkoj Sinagogi 23. studenoga održan je koncert splitske klape *Šufit*, uz veliki interes publike, kojih je bilo preko tisuću. *Šufit* je jedna od najpoznatijih hrvatskih klapa. Postoji već tri desetljeća i dobitnici su brojnih glazbenih nagrada. Vraćajući se tri puta na bis, subotičkoj publici predstavili su se izvornim a capella pjesmama, svojim autorskim skladbama, poput *Ne diraj moju ljubav* te dalmatinskim »evergreen« pismama.

Iznad očekivanja

Za klapu *Šufit* ovo je bio prvi nastup u Srbiji, a dojmovi nakon koncert su im, kako kažu, iznad očekivanja.

»Očekivali smo da će ljudi uživati u dalmatinskoj glazbi koja se tu ne izvodi često, ali ovo je bilo iznad očekivanja. I mi smo uživali, nemam riječi. Prvi puta smo ovdje te smo tako i prilagodili repertoar. Čuli ste da je publika propjevala pola koncerta, i zbilja smo uživali u tome. Muzika je nešto predivno, što spaja ljude, nešto gdje ljudi uživaju. Jedna od poanti koncerta je da se ljudi opuste, da zapjevaju, u popularnoj glazbi kad se stope publika i izvođač to je ono idealno«, kaže **Teo Bikić** iz klape *Šufit*.

Predstavljanje hrvatske kulture

Koncert je organizirala hrvatska zajednica na čelu s Hrvatskim nacionalnim vijećem, koje je i ranije organiziralo koncerte u reprezentativnom prostoru subotičke Sinago-

ge. Ovakvim događajima, kako ističu, želi se prezentirati kultura hrvatskoga naroda, poticati kulturna razmjena te obogatiti kulturni život multikulturalne Subotice.

»Nakon koncerata *Zagrebačkog kvarteta* i Katedralnog zbora *Albe Vidaković* iz Subotice odlučili smo se za klapsku muziku koja je dio kulturne baštine Hrvatske. Tražila se karta više, nisu svi zainteresirani uspjeli osigurati mjesto, vjerujem da ćemo ovakve i slične događaje organizirati i u budućnosti. Večeras u publici, osim pripadnika hrvatske zajednice, imamo i pripadnike većinskog naroda i drugih manjinskih zajednica«, izjavila je prije koncerta predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić**.

Koncertu je, među ostalim, nazočio i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

»Osim priređivanja vlastitih programa, hrvatska zajednica je u prilici biti domaćin i kulturnim programima iz Hrvatske. Na taj način mi smo most koji pridonosi kulturnoj razmjeni Srbije i Hrvatske. Unatoč svim izazovima, pridonosimo suradnji, a kultura je prostor koji je najviše propustljiv. Svjedoci smo brojnih gostovanja srbijanskih kulturnih prvaka u Hrvatskoj, također i hrvatskih umjetnika u Srbiji, i ovo su prave prilike da još jednom pokažemo da je građanima stalo do suradnje i ovakvih sadržaja. Da pošaljemo poruku da suradnja ne bi smjela imati alternativu«, izjavio je Žigmanov.

Prijem u Matici

Sutradan, 24. studenoga, članovi klape *Šufit* posjetili su Hrvatski dom – Maticu u Subotici, sjedište institucija hrvatske manjine u Srbiji, među ostalim i HNV-a koje je organiziralo njihov koncert.

O klapi

Klapa *Šufit* postoji od 1992. kada je grupa srednjoškolača, pod vodstvom profesora glazbene kulture, u potkrovlju gimnazije *Marko Marulić* započela s kontinuiranim probama. Otuda i naziv klape »šufit« što znači potkrovlje ili tavan.

Vremenom klapa prerasta u ozbiljan glazbeni sastav te nastupa na brojnim smotrama i festivalima. Osim tradicionalnih klapskih, izvode i vlastite autorske pjesme te

imaju tri albuma: *Ponoć je mila moja majko*, *Dobro jutro more* i *Ne diraj moju ljubav*.

Dobitnici su brojnih nagrada na klapskim festivalima. Mogu se pohvaliti jedinstvenim klapskim podvigom gdje su bili apsolutni pobjednici poznatog omiškog festivala tri godine zaredom (2006., 2007. i 2008. godine), osvojivši članove stručnog povjerenstva te srce klapske publike.

Postigli su uspjehe u samostalnim nastupima, u suradnji

s drugim klapama ili estradnim umjetnicima i na drugim glazbenim festivalima (*Večeri dalmatinske pisme*, Kaštel, *Festival dalmatinske šansone* u Šibeniku, *Melodije hrvatskog juga* u Opuzenu). Nakon uspjeha ostvarenih u a capella pjevanju klapa se počela intenzivno zanimati za dalmatinski pop izričaj i širiti svoj repertoar uz glazbenu pratnju. Izvan Hrvatske nastupali su i u Njemačkoj, Italiji, Francuskoj, BiH, Sloveniji.

D. B. P.

Jednokratna materijalna potpora za studente u Srbiji

Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* iz Subotice osiguralo je, kao i prethodnih godina, sredstva za dodjelu jednokratnih materijalnih potpora za studente pripadnike hrvatske zajednice koji studiraju u Republici Srbiji. Sredstva su osigurana na natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvat-

ske, a naziv projekta je »Potpora mladima – učenicima i studentima pripadnicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji«. I ove godine ovaj projekt financijski će podržati i Hrvatsko nacionalno vijeće, NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Rok za slanje prijava za jednokratnu potporu traje od

1. do 15. prosinca 2023. godine. Prijave se šalju mailom na hpd.belagabric@gmail.com uz popunjenu prijavnicu koja se nalazi na web stranici Udruge <https://hpdbelagabric.weebly.com/dokumenti.html>. Također, u prijavi je potrebno dostaviti i skenirano uvjerenje s fakulteta da ste student u akademskoj 2023./2024. godini. U predmet maila potrebno je napisati »Prijava za jednokratnu materijalnu potporu«. Za svaku prijavu dobit će se uzvratni mail da je prijava zaprimljena.

Dana 19. prosinca 2023. studenti će mailom biti obaviješteni o rezultatima natječaja, datumu i vremenu svečanog potpisivanja ugovora koje će biti održano u Hrvatskom domu – Matici u Subotici.

Formirana tri povjerenstva HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće konstituiralo je protekloga tjedna tri svoja povjerenstva – za gospodarstvo, socijalnu skrb te sport i mladež.

Povjerenstvo za gospodarstvo čine **Lazar Cvijin** (predsjednik), **Vladislav Horvacki** (dopredsjednik), **Martin Gabrić**, **Stipan Bašić**, **Nemanja Petrović**, **Ivan Majić** i **Davor Francuz**.

U Povjerenstvo za socijalnu skrb imenovani su **Marijana Prčić** (predsjednica), **Dario Bošnjak** (dopredsjednik), **Željko Pančić**, **Miro Čavara** i **Petar Dujić**.

Sastav Povjerenstva za sport i mladež čine **Damir Katić** (predsjednik), **Ninoslava Pirša** (dopredsjednica), **Darko Peka**, **Ivan Budinčević**, vlč. **Marinko Stantić**, **Antonija Rudić** i **Davor Pančić**.

Članovi povjerenstava su iz različitih krajeva Vojvodine i Srbije, čime HNV-a nastoji uvažiti teritorijalnu disperziranost pripadnika zajednice.

H. R.

Croatian Women's Network™ / Mreža Hrvatskih Žena

Mira Temunović dobitnica nagrade *Utjecajne hrvatske žene*

Croatian Women's Network™ / Mreža Hrvatskih Žena izabrala je **Miru Temunović** za jednu od dobitnica nagrade *Utjecajne hrvatske žene* 2024. godine, u kategoriji *Umjetnost i Kultura*. Za ovu prestižnu nagradu prof. Temunović je predložila ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Croatian Women's Network™ / Mreža Hrvatskih Žena objavilo je utorak, 28. studenog, 24 dobitnice nagrada *Croatian Women of Influence Award / Utjecajne hrvatske žene* i dvije dobitnice nagrade *Future Leader Award / Buduća liderica*, koje će im biti dodijeljene na svečanosti u povodu Međunarodnog dana žena, 8. ožujka, 2024. godine u Zagrebu. Ove godine nagrade Mreža objavljuje u Buenos Airesu, u Argentini na prvoj konferenciji Mreže hrvatskih žena Latinske Amerike, *CROactivas®*. Cijeli popis dobitnica nagrada možete vidjeti na internetskoj stranici: Mreže: <https://croatianwomens-network.org/cwoi-awards/cwoi-2024>.

Mira Temunović je tamburašica, dirigentica, glazbena pedagoginja, voditeljica tamburaških orkestara i profesorica tambure u Glazbenoj školi u Subotici. Njezini su učenici tambure osvojili oko 150 nagrada, a svoj dugogodišnji rad predstavila je 2022. na gala-koncertu u subotičkoj Sinagogi povodom pedesete obljetnice sviranja na tamburi. Jedna je od osnivača Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* u Subotici koja okuplja tamburaše i priređuje više glazbenih manifestacija već skoro 25 godina. Osnovala je Veliki i Mali tamburaški orkestar čija je ravnateljica. Sudjelovala je u brojnim natjecanjima kao članica ocjenjivačkih povjerenstava, ali i kao organizatorica natjecanja, kako u Vojvodini tako i u Hrvatskoj. Koautorica je udžbenika za glazbenu kulturu u nastavi na hrvatskom jeziku od 1. do 8. razreda. Dobitnica je priznanja za svoj rad, kako onog Ministarstva obrazovanja Srbije tako i priznanja *Pajo Kujundžić* Hrvatskoga nacionalnog vijeća za doprinos u nastavi na hrvatskom jeziku.

»Najiskrenije čestitamo novim dobitnicama i nominiranim i zahvaljujemo svima koji su odvojili vrijeme da nominiraju istaknute žene«, rekla je **Caroline Spivak**, osnivačica *Croatian Women's Network™ / Mreže Hrvatskih Žena* i utemeljiteljica nagrada *Utjecajne hrvatske žene* i *Buduće liderice*. »Ove smo godine primili rekordan broj nominacija, čak 156 iz 15 zemalja. Prvi put u povijesti dodjele nagrada 15 nominacija pristiglo je od naših prijašnjih dobitnica. Rastući globalni interes za naše nagrade i Mrežu potvrđuje da smo na dobrom putu i jača našu misiju umrežavanja i priznavanja postignuća hrvatskih žena u cijelome svijetu«, istaknula je Spivak.

Od 156 nominiranih izabrano je 26 dobitnica iz 11 zemalja: Argentine, Australije, Bolivije, Bosne i Hercegovine, Kanade, Čilea, Hrvatske, Mađarske, Srbije, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Američkih Država. Od početne 2016. godine do danas Mreža je uručila 165 nagrada, a primila 550 nominacija.

Nagrada *Utjecajne hrvatske žene* prepoznaje vodstvo, inovativnost i društveni utjecaj žena hrvatskog podrijetla, a bit će uručena dvadeset četirima istaknutim ženama iz Hrvatske i hrvatskih zajednica diljem svijeta. Nagrada *Buduća liderica* dodjeljuje se poduzetnim mladim djevojkama u dobi od 16 do 25 godina koje pokazuju izniman talent i vodstvo, a ove godine naše dvije dobitnice dolaze iz Hrvatske.

H. R.

Sto dvadeset godina uz narod i tamburu

»Činjenica da smo jedno od najstarijih društava u Vojvodini daje nam odgovornost i moralnu obvezu da nastavimo marljivo raditi uz veliko poštovanje prema precima. Dugogodišnja tradicija postojanja daje nam poticaj i vjetar u leđa za budući kvalitetan rad«, istaknuo je predsjednik udruge Zdenko Lanc

Cjelovečernjim godišnjim koncertom koji je održan 25. studenog u Kulturnom centru *Brana Crnčević* u Rumi HKPD *Matija Gubec* obilježilo je značajnu obljetnicu: 120 godina kontinuiranog djelovanja i rada. Osim Velikog tamburaškog orkestra rumske udruge pod ravnanjem **Dragutina Škrobota**, koji su se predstavili s novim osveženim repertoarom pjesama, pridružili su se i gosti iz Hrvatske – Ličko zavičajno društvo *Vila Velebita* iz Požege.

Ponosni na tradiciju rada dužu od jednog stoljeća članovi udruge obećali su nastaviti s radom po uzoru na svoje pretke i poticati nove mlade naraštaje tamburaša i vokalnih solista.

Pogled u povijest

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Rume jedno je od najstarijih društava u Vojvodini. Osnovano je davne 1903. godine kao Pučka čitaonica. Neposredno po završetku Prvog svjetskog rata, 11. svibnja 1919., u Rumi je osnovana Hrvatska ratarska čitaonica. Prema mišljenju povjesničara bila je to transformacija Pučke čitaonice osnovane 1903. za čiju se arhivu vjeruje da je propala tijekom rata. Osnivači Hrvatske ratarske čitaonice bili su

Marko Bačević, predsjednik, **Andrija Pil**, dopredsjednik, **Albert Lovasić**, tajnik i **Ilija Galar**, blagajnik. Čitaonica je počela s radom 1. lipnja 1919. godine u sobi **Ivana Petrića** na Novom Vašarištu. Hrvati na Brijegu osnivaju i Hrvatsko pjevačko društvo *Jedinstvo* 20. svibnja 1919. godine. Obje udruge u to vrijeme rade uz pomoć Hrvatske seljačke zadruge. Kada je u pitanju sadašnji naziv, osnivačka skupština HKPD-a *Matija Gubec* kao pravnog sljedbenika Hrvatske ratarske čitaonice održana je 1. veljače 1948. godine.

Udruge je najpoznatija po tamburašima. Naime, na skupštini od 21. siječnja 1934. godine, na prijedlog predsjednika **Andrije Galara**, donijeta je odluka o osnivanju Tamburaškog zbora. Instrumenti su kupljeni priložima članova i od sredstava Čitaonice. **Eugen Karati** angažiran je da uči tamburaški zbor notnom sviranju u veljači 1936. godine. U poslijeratnom razdoblju tamburaški orkestar Društva svirao je u gradu u povodu humanitarnih akcija. U to vrijeme orkestar nije bio toliko brojan kao danas. Početkom 1970. godine orkestrom dirigira **Žarko Škorić**, prvi školovani dirigent. Nakon 13 godina odlazi iz Rume, a na njegovo mjesto dolazi **Petar Matešić**. Uz **Mišu Kuna** jedan je od najaktivnijih članova Društva. Početkom 1985. godine za dirigenta je angažiran **Boško Bogičević**, a nakon njega orkestar 1998. preuzima **Josip Jurca**.

»Društvo je radilo bez prekida, u kontinuitetu, od nastanka do danas, na što smo jako ponosni. Prije Prvog svjetskog rata u Rumi su djelovala društva *Hrvatski sokol* i *Hrvatsko pjevačko društvo Jedinstvo*. Nema točnih podataka kada je Društvo promijenilo ime u *Matija Gubec*. Postoje samo naznake da je to bilo poslije Prvog svjetskog rata. Uz folklornu, u Društvu je do 60-ih godina prošloga stoljeća bila aktivna i dramska sekcija. Vremenom se ugasila, iako je bilo nekoliko pokušaja da se obnovi, ali bez uspjeha«, kaže tajnik udruge Nikola Jurca i dodaje da je od tada okosnica rada Društva Veliki tamburaški orkestar koji se, zahvaljujući entuzijazmu članova, održao do današnjih dana.

Zahvaljujući tom orkestru Ruma je postala festivalski grad, budući da je hrvatska rumska udruga jedna od osnivača Festivala muzičkih društava Vojvodine. U svojoj dugoj povijesti orkestar je imao brojne nastupe u Srbiji i inozemstvu. Sudjelovao je na brojnim smotrama i festivalima. Osvojio je 12 zlatnih, 6 srebrnih i 3 brončane plakete. Društvo danas broji više od 400 članova.

Novi repertoar uz naporan rad

Aktualni predsjednik rumske udruge **Zdenko Lanc** zahvalio je na koncertu svima koji godinama prate i podržavaju njihov rad.

»Činjenica da smo jedno od najstarijih društava u Vojvodini daje nam odgovornost i moralnu obvezu da nastavimo marljivo raditi uz veliko poštovanje prema našim precima. Dugogodišnja tradicija postojanja nam je poticaj i vjetar u leđa za budući kvalitetan rad«, istaknuo je Lanc i dodao da je prethodna godina bila u znaku velikog broja nastupa i aktivnosti: »Uspjeli smo uvježbati novi program skladbi, što

nismo uspjeli prethodnih godina. Na tome sam zahvalan našem dirigentu Dragutinu Škrobotu, vokalnim solistima i svim članovima orkestra, koji su vrijedno radili tijekom ove godine«.

Tajnica udruge *Vila Velebita* iz Požege **Anda Git** izrazila je zadovoljstvo što su zajedno s domaćinima sudjelovali na svečanom koncertu u Rumi:

»Dojmla me gostoljubivost i srdačnost domaćina i nadam se da će se suradnja nastaviti. Drago nam je da smo gosti na obilježavanju velikog jubileja Društva iz Rume i poželjela bih im da i dalje nastave marljivo raditi na čuvanju svoje kulturne baštine«.

Čestitke za 120. obljetnicu upućene su udruzi i od predsjednika Skupštine općine Ruma **Stevana Kovačevića**, **Davorke Velicki Čičak** u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu i srijemskog biskupa koadjutora mons. **Fabijana Svaline**.

»Duhovnost i kultura usko su povezani od samih početaka kršćanskog života i djelovanja. Velika je radost biti na ovome slavlju. Dug je to niz desetljeća, tradicije koja je protkana u život rumske udruge, a rekao bih i po cijelom Srijemu. Čestitam svima onima koji su dali svoj doprinos da ovo Društvo živi i opstane do današnjih dana«, poručio je mons. Svalina.

Uz veliki broj gledatelja iz Rume, predstavnika hrvatskih udruga iz Srijema, koncertu su nazočili i župnik u Rumi vlč.

Josip Ivešić, svećenici Srijemske biskupije te predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović**.

Koncert je održan pod pokroviteljstvom Općine Ruma, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstva kulture Republike Srbije, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinskog tajništva za kulturu i informiranje i uz podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća.

S. D.

Koncert ansambla *Hajo* u povodu 35 godina postojanja

Titraji srca u treptajima žica

»Hajoši su toliko zadužili i Slavoniju i Baranju i Srijem i mislim da imaju simpatije u cijelom tom našem panonskom bazenu. Lijepo je što suradnja ima tu neku uzajamnu korist, a onda i dobrobit svih onih koji će slušati tu glazbu«, ističe Goran Ivanović Lac * »Ovdje je jedna finoća zvuka, taj starogradoski štih, imaju i harmoniku, koja je tu da ukrasi, ulipša pismu«, kaže član šibenske klape Dražen Ševerdija

»Vrime piše priče« naziv je koncerta kojim je subotički ansambl *Hajo* u nedjelju, 26. studenoga, obilježio 35 godina postojanja i rada. Ovaj svečani glazbeni događaj, na kojem se okupio veliki broj ljubitelja izvorne tamburaške glazbe i poštovatelja *hajoša* iz cijele regije – Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, održan je u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Na koncertu je, među ostalim, promoviran treći album ansambla, a kao gosti su nastupili vokalna solistica **Antonija Dulić** i klapa *More* iz Šibenika.

Salaši, običaji, ikavica, Dalmatinci...

Hajoši su tijekom dvosatnog programa svojim pjesmama s dosadašnja tri albuma, od kojih je treći *Vrime piše priče* promoviran ovom prigodom, a autor većine pjesama je član ansambla **Tomislav Vukov**, vratili publiku u prošlost tj. u »nika lipa stara vrime« kada su se predanije i s puno više ljubavi i poštovanja prakticirali običaji bunjevačkih Hrvata.

Koncert je pri kraju svojim prekrasnim glasom uljepšala dugogodišnja suradnica ovog ansambla Antonija Dulić, da bi na koncu kompletan ugođaj obogatila klapa *More* iz Šibenika uz ikavicu koja povezuje Bunjevce i Dalmatince, ratare i ribare, salaše i konobe, Jadransko i Panonsko more...

Suradnja ansambla *Hajo* i klape *More* započela je proteklog ljeta.

»Imali smo jednu pismu za *Festival bunjevački pisama* i tražili smo partnera za otpivat ju. Tako smo došli do ansambla *Hajo* i na koncu do najboljeg izbora. Došli smo na Festival i odmah dogovorili da budemo i gosti za njihovu obljetnicu. Nama je pojam tamburaša bila Slavonija, no poznata nam je bunjevačka pisma, ali je velika razlika u odnosu na slavonske tamburaše. Ovdje je jedna finoća zvuka, taj starogradoski štih, imaju i harmoniku koja je tu da ukrasi, ulipša pismu. I klapa *More* ove godine ima 35 godina, ali ćemo iduće proslaviti obljetnicu i tu svakako računamo na ansambl *Hajo*«, kaže član šibenske klape **Dražen Ševerdija**.

Na drugom i trećem albumu našla se i pjesma poznatog voditelja na Osječkoj TV, također i skladatelja tamburaške glazbe **Gorana Ivanovića Laca**, čija suradnja s *hajošima* traje od 2009. godine.

»Na prošlom albumu smo **Miroslav Škoro** i ja imali jednu pjesmu, a evo i na ovom imam jednu s aranžerom i glazbenim producentom **Stjepanom Rudinskim Rudom**. *Hajoši* su toliko zadužili i Slavoniju i Baranju i Srijem i mislim da imaju simpatije u cijelom tom našem panonskom bazenu. Lijepo je što suradnja ima tu neku uzajamnu korist, a onda i dobrobit svih onih koji će slušati tu glazbu. Danas je stvarno bilo prelijepo ovdje u Subotici«, istaknuo je Ivanović.

Croatia Records i MAK studio iz Gradišta

Sva tri albuma ansambla *Hajo* izašla su u izdanju hrvatske diskografske kuće **Croatia Records** i snimana su u profesionalnom studiju u Gradištu.

Među posjetiteljima koncerta bio je i glazbeni urednik **Croatia Recordsa Darko Dervišević Šuša**.

Članovi ansambla *Hajo* su: Tomislav Vukov (harmonika i glavni vokal), Marinko Piuković (bas), **Ivan Piuković** (kontra), **Branko Kutuzov** (prvi basprim i instrumentalni solist), **Davor Ševčić** (čelo) i **Vladimir Peić Tukuljac** (basprim II.).

Prvih 20 godina u ansamblu je svirao **Vojislav Temunović** (basprim II. i čelo), koji se u posljednjoj glazbenoj točki ovog jubilarnog koncerta pridružio svojim kolegama, a među *hajošima* je 15 godina bio i, nažalost pokojni, **Dejan Bažant** koji je svirao basprim II.

»Već 40 godina profesionalno sviram tamburu i pripao sam njima kao glazbeni urednik, što mi je izuzetna čast i zadovoljstvo, jer je na neki način cijeli ovaj kraj bio moj uzor kad sam počeo svirati. Rekao sam momcima prilikom pripreme ovog koncerta da je 35. obljetnica zapravo obvezujuća, jer te tjera da slaviš i idući jubilej pa sam predložio da na ovom istom mjestu napravimo jedno peterostruko izdanje gdje će biti sadržan cijeli njihov glazbeni opus na jednom mjestu i oni su se s tim složili. Znači, u narednih pet godina trebaju snimiti dva CD-a.«

Jubilarnom koncertu prisustvovao je i vlasnik studija u Gradištu, glazbeni producent **Branimir Jovanovac Bani**.

»Naša suradnja traje od snimanja njihovog prvog albuma, znači više deset godina. Na glazbenom festivalu u Županji došlo je do suradnje između *Haje* i pokojnog **Krešimira Stipe Bogutovca**, glazbenika, skladatelja, producenta, jednog od osnivača *Zlatnih dukata*, a budući da sam u studiju puno radio s njim, nastavio sam suradnju s *Hajom*. Kada smo završavali drugi album, jako mi se sviđala njihova pjesma *Tu su moji dobri ljudi* i predložio sam da album ponese ime po njoj. Prihvatili su i jako mi je drago zbog toga.«

Član ansambla *Hajo* **Marinko Piuković** izrazio je zadovoljstvo proteklom koncertom:

»Bilo nam je doista impresivno, posebice zbog emotivnih reakcija publike koju smo izazvali našim nastupom, odnosno prisjećanjem kroz pjesme na naše nekadašnje običaje i događaje, a potom su i oni prenijeli na nas te emocije. Što se tiče budućnosti, ono što sigurno znamo jeste da nećemo stati s autorskim radom tako da ćemo u narednom periodu snimiti nove pjesme, a potom i novi album«.

Ovom je prigodom članovima ansambla *Hajo* Darko Dervišević u ime **Croatia Recordsa** uručio posebno priznanje za 35 godina umjetničkog djelovanja, a plaketu u ime Saveza tamburaških društava Vojvodine uručio im je predsjednik **Bojan Trenkić**, koji im se, čestitavši im jubilej, zahvalio sljedećim riječima:

»Hvala vam što titraje vaših srca pomoću treptaja vaših žica prenosite na ljude različitih nacija, različitih vjeroispovijesti i što u svima nama budite osjećanja ljubavi i uzajamnog poštovanja«.

Da, upravo to čini ansambl *Hajo*.

I. Petrekanić Sič

Godišnji koncert i obljetnica HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina

Prva dva desetljeća

Osnivačka skupština Društva održana je na blagdan Sv. Katarine, 25. studenoga 2003., u Isusovačkom samostanu svetog Jurja

Dva desetljeća postojanja i rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina svečano su obilježeni godišnjim koncertom Društva 25. studenoga u punom amfiteatru novosadskog *Spensa* gdje su, osim domaćina, nastupili i gosti – KUD Čiče iz mjesta Novo Čiče u okolici Zagreba. Prije početka programa minutom šutnje odana je počast preminulim članovima koji su ostavili neizbrisiv trag u *Jelačiću*, posebno se prisjećajući dugogodišnjeg predsjednika **Petra Pifata** (1982. – 2022.).

Baština petrovaradinskih Hrvata

Na početku svečanosti goste je pozdravio predsjednik Društva **Mirko Turšić**, nakon čega je voditeljica programa **Lara Grginčević** podsjetila prisutne na priču o osnivanju udruge. Osnivačka skupština HKPD-a održana je na blagdan Sv. Katarine, 25. studenoga 2003. u Isusovačkom samostanu svetog Jurja, u rezidenciji tada pomoćnog biskupa đakovačko-srijemskog **Đure Gašparovića**. Od početka djelovanja pred Društvom su bili brojni

izazovi, ponajviše oko prostora. Danas se probe mješovitog pjevačkog zbora i klape održavaju u prostorijama Srpskog narodnog pozorišta ili u prostorijama Mjesne zajednice u Petrovaradinu.

Povodom 20. obljetnice Mirko Turšić je istakao kako je Društvo osnovano s ciljem njegovanja kulture, povijesti i običaja petrovaradinskih Hrvata.

»Upravo tim povodom osnovano je društvo *Jelačić*, kako bi održavalo tradiciju i, evo, došli smo do 20 godina neprekidnog rada uz niz sekcija. Najstarija sekcija je muzička, odnosno zbor koji je nastao kao nastavak rada zbora *Neven*. Iz zbora je nastala i klapa, kao i tamburaški sastav. Imamo i povijesno-istraživačku sekciju i dvije izdane knjige i još mnogo toga«, kazao je Turšić.

Suradnja s KUD-om Čiče

Petrovaradinci koji žive u Zagrebu inicirali su uspostavu suradnje s gostujućim KUD-om Čiče iz Hrvatske. Društvo

je osnovano 2005. i broji 130 članova podijeljenih u četiri plesачke, dvije tamburaške, pjevačku sekciju osoba starije životne dobi i gajdašku sekciju. KUD Čiče čuvar je bogate tradicije Turopolja, a na održanoj manifestaciji predstavila se folklorno plesачka sekcija uz pratnju članova tamburaške sekcije. Predsjednik KUD-a **Stipe Duvnjak** izrazio je veliku sreću zbog posjeta Novom Sadu.

»Mi smo prvi puta u Petrovaradinu i u Novom Sadu. Do sada smo, što se tiče Vojvodine, imali prilike plesati u Subotici, Somboru i Mokrinu. S udrugom *Jelačić* već

Program koncerta imao je za cilj prikazati široku lepezu aktivnosti i sekcija Društva te su gosti uživali u nastupu reosnovanog tamburaškog sastava *Jelačić* pod vodstvom prof. **Branislava Tubića**, zatim u pjesmama mješovitog pjevačkog zbora pod ravnanjem dirigentice **Vesne Kesić Krsmanović**, koja vodi zbor od 2005. godine, kao i klape *Jelačić* koja je program uljepšala poznatim pjesmama poput *Evo mene moji judi*, *Ne diraj moju jubav* i *Ružo crvena*.

smo radili neke projekte, jer u našem kraju ima dosta ljudi koji su iz Petrovaradina. Nama je čast svaki put kad nas pozovu udruge iz Vojvodine da ih potaknemo da opstanu u čuvanju tradicije koju su naslijedili», kazao je Duvnjak.

Zbor izuzetno napredovao

Najstariji član Društva, vokalni solist **Miroslav Klačnja** je od samog osnutka *Jelačića* u zboru. On je istakao kako je zbor od početaka izuzetno napredovao.

»Počeli smo od minimuma, ali je zbor toliko napredovao da je došao na nivo da se izvode vrlo složene kompozicije. To su vrhunske muzičke vrijednosti koje je ovaj zbor postigao svojim radom i zahvaljujući dirigentici **Vesni Kesić Krsmanović** koja nas je uspjela osposobiti za to«, naglasio je Klačnja koji je program dodatno uljepšao solističkim izvedbama.

Zahvalnica za doprinos

Na kraju koncerta čuli smo članicu Društva **Klaudiju Klanac Pušković** koja je otpjevala nekoliko pjesama **Doris Dragović** i **Jelene Rozga**. Svim zaslužnim pojedincima i predstavnicima institucija koje su pružale podršku *Jelačiću* proteklih godina uručeni su prigodni darovi, dok je predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović** Društvu dodijelio Zahvalnicu za »izniman doprinos očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta Hrvata u Republici Srbiji«.

Uz veliki broj posjetitelja, svečanosti su nazočili i generalni konzul Generalnog

konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, tajnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**, rukovoditelj za istraživanje i razvoj gospodarstva u hrvatskoj zajednici pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Lazar Cvijin**, predstavnik Zavičajnog kluba Petrovaradinaca koji djeluje u okviru Zajednice protjeranih **Jakov Ivančić**, predsjednica i tajnica Zavičajne udruge *Kukujevc* iz Osijeka **Tatjana Rigo** i **Jelena Dodig**, predsjednik Asocijacije hrvatskih udruga Gornje Austrije **Mata Šimunović** i predsjednica Hrvatskog kulturnog centra Novi Sad **Jasna M. Čordaš**.

Kristina Ivković Ivandekić

Sekcije, manifestacije, gostovanja

HKPD *Jelačić* Petrovaradin djeluje u više sekcija: glazbena, povijesno-istraživačka, sportska, likovna, literarna te kreativna sekcija za djecu pod nazivom *Petrovaradionica*. Od 2008. redovito organiziraju svoje koncerte: godišnji, božićni i uskršni, na kojima sudjeluju svi odjeli glazbene sekcije. Periodične manifestacije organiziraju prigodom obljetnica vezanih za znamenite Hrvate iz Petrovaradina poput **Jelačića**, **Okrugića**, **Štefanovića**, **Prepreka** ili događaje iz petrovaradinske povijesti. Godine 2021. obnovili su proslavu Vinkova, a ove godine i *Petrovardinski karneval*. Priređuju i gastro-manifestaciju pod nazivom *CROz kuhinje Vojvodine*. Društvo surađuje s drugim društvima u zemlji i inozemstvu, a gostovali su u više gradova u Srbiji, Hrvatskoj i BiH.

ADVENT U TAVANKUTU

2.12.

PALJENJE PRVE ADVENTSKE SVIČE
(UZ VAŠAR)
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

3.12.

IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA
18.00 - GALERIJA PRVE KOLONIJE NAIVE U
TEHNICI SLAME

5.12.

ADVENTSKI VAŠAR U ŠKOLI
17.00 - OSNOVNA ŠKOLA "MATIJA GUBEC"

8.12.

DOČEK SV. NIKOLE
PALJENJE DRUGE ADVENTSKE SVIČE (UZ VAŠAR)
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

9.12.

BOŽIĆNI PJEVAČKI KONCERT
18.00 - CRKVA "PRESVETO SRCE ISUSOVO"

10.12.

BOŽIĆNI KONCERT FOLKLORNOG
ODJELA HKPD "MATIJA GUBEC"
18.00 - DOM KULTURE

16.12.

BOŽIĆNI VAŠAR
PALJENJE TREĆE ADVENTSKE SVIČE
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

23.12.

PALJENJE ČETVORTE ADVENTSKE SVIČE
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

PRIJAVE IZLAGAČA ZA BOŽIĆNI VAŠAR NA BROJ 0652270390 (LIDIJA)

Stručni skup za prosvjetne djelatnike u Osijeku

Hrvatsko nacionalno vijeće i HPD *Bela Gabrić* su i ove godine organizirali stručni skup u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje uz potporu Upravnog odjela za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije.

Stručni skup organiziran je za odgojitelje, učitelje razredne nastave, učitelje i nastavnike predmetne nastave na hrvatskom jeziku u Vojvodini, a održan je 25. studenoga u prostorijama I. Gimnazije u Osijeku. Cilj skupa bio je jačanje profesionalnih i stručnih kompetencija odgojitelja, učitelja i nastavnika koji rade na hrvatskom jeziku u Srbiji.

Stručni skup otvorila je prof. **Daria Kurtić**, v. d. ravnateljice Agencije za odgoj i obrazovanje. U uvodnim riječima istaknula je važnost međusobne suradnje te nastavak realizacije postojećih projekata kao i proširenje novim. Riječi dobrodošlice uputila je i prof. **Luja Zamečnik**, predstojnica Podružnice Osijek – viša savjetnica za predškolski odgoj.

Sudionici su prisustvovali predavanjima više savjetnice za kemiju dr. sc. **Olge Martinis** čija je tema bila »Poučavanje prirodnih znanosti od najranije dobi«, a zatim i višeg savjetnika za vjerouk prof. **Dalibora Adžića** koji je govorio o motivaciji u nastavnom procesu. Nakon dva predavanja uslijedila je podjela po skupinama. Odgojitelji su sudjelovali u radionici više savjetnice za razrednu nastavu mag. prim. educ. **Snježane Lustig** koja ih je upoznala s izazovima poučavanja alfa generacije. Učitelji razredne nastave i nastavnici jezika s višom savjetnicom za hrvatski jezik i književnost prof. **Andom Suvala** kroz radionicu su prošli temu »Aktivno učenje u nastavi«. S nastavnicima predmetne nastave viša savjetnica za geografiju prof. **Sonja**

Burčar kroz radionicu je obradila temu »Učimo kako učiti (i poučavati)«.

Stručnom skupu prisustvovala su i predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Stipančević** i predsjednica udruge HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**.

»Smatram da su ovakve vrste edukacija i stručnih skupova od velike važnosti za one koji rade u nastavi na hrvatskom jeziku u Srbiji. Mi smo ti koji pored obitelji sudjelujemo u odgoju i odrastanju svakog djeteta u našem sustavu. Na predavanjima smo imali prilike razgovarati

na temu kako motivirati učenike, ali smatram da to u velikoj mjeri dolazi i od predavača te da i oni sami trebaju biti motivirani kako bi i u djeci probudili isto. Svakako da ovakav vid edukacije pomaže i u našem međusobnom povezivanju te boljoj suradnji, kako među onima koji rade u vrtićima tako i u osnovnim i srednjim školama. Kvaliteta nastave na hrvatskom jeziku polazi i od predanosti i posvećenosti predavača«, rekla je Stipančević.

Podsjetimo, u travnju ove godine su djelatnici Agencije za odgoj i obrazovanje održali stručni skup u Subotici, nakon toga je uslijedilo ljetni stručni skup u Dubrovniku, a zatim u Osijeku.

H. R.

Cecić Karuzić u Matici

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov** i predsjednica Odbora za obrazovanje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Nataša Stipančević** ugodili su 26. studenoga načelnika Općine Šolta **Nikolu Cecića Karuzića** u Hrvatskome domu

– Matici u Subotici. Tom prilikom upoznali su ga s položajem hrvatske zajednice u Srbiji, o aktualnim projektima HNV-a, o postignućima i planovima u budućnosti.

Cecić Karuzić iskazao je zanimanje za život Hrvata u Vojvodini, kao i mogućnost da se na neki način pomogne, a sve u cilju daljnjeg očuvanja hrvatske kulture i identiteta na prostoru Srbije.

Umro Luka Plesković, otkrivanje spomenika caru Jovanu Nenadu

25. studenoga 1934. – *Naše slovo* piše da je najveći čehoslovački časopis za politiku, ekonomiju i društvo *Zahranichny Politika* (u kojem surađuju **Tomáš Masaryk**, **Edvard**

Beneš i svi ostali intelektualci Čehoslovačke) donio dulji prikaz knjige **Lazara Stipičića** *Istina o Mađarima* (1929.).

26. studenoga 1927. – *Az Est* (Budimpešta) piše da je **Luka Plesković**, veliki župan Subotice i povjerenik vlade **Mihály Károlyija** 1918. (u vrijeme smjene vlasti u Subotici), kasnije zastupnik u Narodnoj skupštini u Beogradu, umro u Subotici u 56. godini života.

27. studenoga 1975. – *Subotičke novine* pišu da Dramska sekcija KUD-a *Bunjevačko kolo* proširuje svoje redove. »Mladi iz srednjih škola, radnička omladina i studenti pokazuju veliko interesiranje za rad u ovoj sekciji. Nagrade u vitrinama ovog društva potvrda su predanog rada mladih glumaca amatera«, piše list.

27. studenoga 1938. – *Naše slovo* piše da je ban Dunavske banovine **Svetislav Rajić** imenovao za predsjednika općine grada Subotice **Marka Jurića**, a za potpredsjednika **Slobodana Miladinovića**. Marko Jurić bio je jedan od hrvatskih prvaka koji su sudjelovali na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 25. studenoga 1918., kada je proglašeno priključenje Bačke, Banata, Baranje i Srijema Srbiji. Jurić je kasnije sudjelovao i na velikoj bunjevačkoj skupštini u Subotici, 4. lipnja 1941., na kojoj je proglašeno poništenje odluka Velike narodne skupštine u Novom Sadu 1918.

27. studenoga 1990. – *Dnevnik* prenosi riječi **Bele Tonkovića**, predsjednika DSHV-a pred izbore 1990.: »DSHV se zalaže za takvu pokrajinu u kojoj bi Vojvodina zadržala svoj politički i ekonomski subjektivitet. Ovu tezu zasnivamo na činjenici da je Vojvodina višenacionalna sredina u kojoj postoji svijest o autonomnosti te sredine i tog teritorija. Svi problemi bi se daleko lakše rješavali ovdje, a ne negdje izvan našeg teritorija. Za ove ciljeve ćemo se zalagati isključivo demokratskim metodama«.

28. studenoga 1946. – *Hrvatska riječ* piše da će **Ivo Andrić** u Subotici 28. studenoga održati predavanje (»Dojmovi iz Staljingrada«) u Gradskom kazalištu. Predavanje organizira Društvo za kulturnu suradnju sa SSSR-om u Subotici.

29. studenoga 1923. – *Nova pošta* piše da je **Mihovil Katanec**, odvjetnički vježbenik položio odvjetnički ispit u Novom Sadu. Katanec je bio politički prvak i kulturni djelatnik subotičkih Hrvata između dva svjetska rata.

30. studenoga 1923. – *Nova pošta* piše da je **Bela Ostrogonac**, subotički liječnik, vjerio **Anušku Pirk**, kćerku

Josipa Pirka, veleposjednika iz Darde (Baranja). Ostrogonac je bio član više hrvatskih političkih i kulturnih organizacija u Subotici.

1. prosinca 1923. – *Nova pošta* piše da je **Andrija Pletikosić**, veliki župan Subotice, proslavio svoj imendan u hotelu *Beograd* (Subotica). Među gostima, koji su čestitali Pletikosiću imendan, bio je i belgijski konzul i ravnatelj električne centrale u Subotici **Jean Bastelica**.

1. prosinca 1927. – *Neven* piše da je 27. studenoga obavljeno svečano otkrivanje spomenika cara Jovana Nenada u Subotici. U zastupstvu kralja **Aleksandra Karađorđevića** prisustvovao je princ **Pavle Karađorđević**. **Mijo Mandić** održao je govor o caru **Jovanu Nenadu**, koji je predvodio Srbe u borbi protiv Turaka-Osmanlija i mađarskih feudalaca 1526.-27.

Šesnaesti svezak *Leksikona* predstavljen u Zagrebu

ZAGREB – Šesnaesti svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* predstavljen je i u Zagrebu, prošloga petka, 24. studenoga, na Hrvatskom katoličkom sveučilištu.

U predstavljanju su sudjelovali glavni urednik *Leksikona* dr. sc. **Slaven Bačić**, publicist i leksikograf, također član uredništva *Leksikona* **Eduard Hemar** te pročelnik Sveučilišnog odjela za sociologiju Hrvatskog katoličkog

sveučilišta, također i član uredništva *Leksikona* izv. prof. dr. sc. **Mario Bara**.

Izv. prof. dr. Mario Bara naglasio je kako je rad na *Leksikonu* zahtjevan i dugotrajan, ali da je projekt vrijedan toga jer nudi mnoštvo informacija o temi koja nije toliko poznata javnosti. Dr. sc. Slaven Bačić kazao je kako je 16. izdanje okupilo 182 autora, u njemu se nalaze 272 članka, od čega su 204 biografije, što je najviše biografija u dosadašnjim izdanjima.

Foto: ika.hr

Antun Vidić na festivalu književnosti u Zagrebu

ZAGREB – Na V. svjetskom festivalu hrvatske književnosti u Zagrebu, održanom od 15. do 17. studenoga, sudjelovao je i **Antun Vidić** iz Budimpešte, koji je podrijetlom iz Subotice. Ovom prigodom predstavljena je njegova knjiga memoara *Sam i svoj* objavljena prije tri godine. Osim autora, o knjizi su govorili književnik dr. sc. **Mijo Karagić** i književnik i povjesničar **Đuro Vidmarović**.

Na festivalu je bilo riječi o položaju hrvatskih književnika u državama u kojima žive, kao i o vezama s matičnom hrvatskom kulturom i književnošću. Organizator festivala je Hrvatska kulturna zaklada, a suorganizatori su Matica hrvatska i Društvo hrvatskih književnika.

Koncert u čast Dore Pejačević

NOVI SAD – U dvorani Kulturnog centra Novog Sada u utorak je održan koncert kojim je obilježena 100. obljetnica smrti glasovite hrvatske skladateljice **Dore Pejačević**

(1995. – 1923.). Skladbe Dore Pejačević izvele su: **Lorena Milina** (violina), **Alma Hodžić Pašić** (klavir) i **Lidija Pauli** (violončelo).

Koncert je realiziran u sklopu programa kulturne promidžbe Hrvatske u svijetu koji provodi Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, a organizator je bilo Veleposlanstvo R. Hrvatske u Beogradu.

Nazor – čuvar tradicije somborskih Hrvata

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora će večeras (petak, 1. prosinca) održati prezentaciju knjižnice i digitalizirane arhivske građe u šah-sali Hrvatskoga doma. Početak je u 18 sati.

Večer ikavice u Stanišiću

STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* organizira *Večer ikavice* u Stanišiću, koja će biti održana u subotu, 2. prosinca, u MKD-u *Endre Ady*. Sudionici programa izvode pjesme i poeziju na ikavici (hercegovačkoj, dalmatinskoj, bosanskoj, šokačkoj i bunjevačkoj), a sudjeluju recitatori, etno skupine i KUD-ovi iz Hrvatske, BiH i Srbije. Početak je u 17 sati.

Božićni koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* priređuje Božićni koncert koji će biti u subotu, 9. prosinca, u crkvi svetog Petra i Pavla u Monoštoru, s početkom u 19 sati. Na ovaj način, udruga u vrijeme blagdansko ozračja želi s publikom podijeliti radosne glazbene trenutke bogate pučke tradicije Hrvata Monoštora.

Izložba božićnjaka u Subotici

SUBOTICA – Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* priređuje 27. Izložbu božićnjaka koja će biti postavljena u predvorju Gradske kuće u Subotici. Otvorenje izložbe je u ponedjeljak, 11. prosinca, u 19 sati.

Humanitarni tamburaški koncert

SUBOTICA – Koncert humanitarnog karaktera pod nazivom »Muzikom protiv bolesti« bit će održan u srijedu, 13. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Cilj koncerta je da se prikupe novčana sredstva koja će pomoći liječenju dječaka **Lea Milića** iz Subotice. Nastupaju ansambl *Uspomena*, *Ruže*, *Tajna* i *Amanet*. Na ulazu u Veliku vijećnicu bit će postavljena kutija za humanitarnu pomoć.

Godišnji koncert HGU-a *Festival bunjevački pisama*

Kruna uspješne godine

Projekt koji je nastao zahvaljujući prošlogodišnjoj suradnji, ove godine je iznjedrio novu kompoziciju Tamburom kroz Vojvodinu, koja predstavlja spoj pet naroda koji žive u Vojvodini, za koju je aranžman napisao prof. Vojislav Temunović i koja je također izvedena na koncertu

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* priredila je godišnji koncert, završnu manifestaciju svojih aktivnosti tijekom godine, u utorak, 28. studenoga, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Na koncertu su se, tradicionalno, predstavili Veliki festivalski te Dječji tamburaški orkestar, kao i solisti s posljednjeg istoimenog festivala, a prvi put i novoosnovani dječji zbor *Raspjevane zvjezdice*.

Program koncerta

U okviru programa godišnjeg koncerta, među ostalim, spomenuti su orkestri izveli klasične skladbe u obradi za tamburaški orkestar, instrumentalnu tamburašku muziku, a mogle su se čuti i kompozicije iz arhiva Radio Beograda te aranžmani iz prošlih vremena. U svom radu Udruga često njeguje i suradnju s mladim solistima, pa je tako spoj tambure i flaute dočaran nastupom maturantice srednje Muzičke škole **Lucije Vukov**.

Projekt koji je nastao zahvaljujući prošlogodišnjoj suradnji, ove godine je iznjedrio novu kompoziciju *Tamburom kroz Vojvodinu*, koja predstavlja spoj pet naroda koji žive u Vojvodini, za koju je aranžman napisao prof. **Vojislav Temunović** i koja je također izvedena. Naime, Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* je prošle godine sudjelovala u projektu »Cvijet raznolikosti« koji su organizirali zavodi za kulturu Mađara, Slovaka, Rusina, Rumunja i Hrvata. Tako su u ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Novom Sadu – Europskoj prijestolnici kulture nastupili tamburaši ove udruge.

Festival bunjevački pisama i ove godine je donio nove pjesme namjenski pisane za ovaj festival te se na koncertu podsjetilo na neke od njih u izvedbi vokalnih solistica.

U okviru udruge ove je jeseni osnovan dječji zbor *Raspjevane zvjezdice*, kojeg vodi odgojiteljica i dugogodišnja suradnica udruge **Marina Piuković**, koji se ovom prigodom prvi put predstavio publici.

Orkestre je za godišnji koncert pripremila te njima dirigirala prof. **Mira Temunović** za koju je ovom prigodom objavljeno da je dobitnica prestižne nagrade »Utjecajne hrvatske žene« za 2023. godinu koju dodjeljuje *Croatian Women's Network /Mreža Hrvatskih Žena* i koju će primiti na Međunarodni dan žena, 8. ožujka 2024. godine u Zagrebu.

Nazočne je na koncu pozdravio, zahvalio se svim sudionicima koncerta te poželio sretne predstojeće blagdane predsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* prim. dr. **Marko Sente**.

Aktivnosti orkestara u 2023.

Veliki festivalski tamburaški orkestar je i ove godine imao brojne zapažene nastupe, a neki od njih su: Međunarodno natjecanje tamburaša, komorni sastav je nastupio na Memorijalu *Hrvoja Majića* u Vinkovcima, imali su maturski koncert, sudjelovali u programu »Bunjevci bez granica« u Kačmaru, zatvaranju likovne kolonije *CroArt*, na Svjetskom danu muzike, na otvorenju Hrvatskog doma – Matice, Svečanoj akademiji i dodjeli *crvene kravate*, imali su koncert u Rijeci, sudjelovali u kampu u Pleternici. Nastupili su i na prestižnom festivalu *Zlatne*

žice Slavonije u Požegi, *Festivalu bunjevački pisama* u Subotici i svirali na velikoj književnoj manifestaciji *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vukova*.

U proteklih godinu dana Dječji tamburaški orkestar imao je brojne zapažene nastupe na kojima su pokazali svoje umijeće pa su tako na 19. *Festivalu vojvođanske tambure* u Adi osvojili I. nagradu. Nastupili su i na Svetosavskoj akademiji za djecu, Međunarodnom natjecanju tamburaša, Festivalu muzičkih i baletnih škola Srbije u Bačkoj Palanki gdje su također osvojili I. nagradu, na Svjetskom danu muzike, a imali su nastup i u Rijeci. Tu su i nastupi na Smotri dječjih pjevača i zborova, te na zatvaranju Međunarodnog lutkarskog kazališta u Subotici.

Osvrt na proteklu godinu

Osvrt na proteklu godinu za naš je tjednik dao dopredsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* Vojislav Temunović:

»Uz Veliki festivalski i Dječji tamburaški orkestar koji djeluju otpočetak, ove smo godine u rujnu osnovali Dječji zbor pod vodstvom Marine Piuković, koji je imao svoj prvi nastup na ovom koncertu. Tu su djeca osnovnoškolskog uzrasta, upis novih članova je u tijeku i mogu doći svi zainteresirani. Što se tiče naše *Tamburaške kuće*, ove godine smo, zahvaljujući zajedničkom projektu s Muzejom bečarca iz Pleternice preko Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, osposobili jednu novu prostoriju, a zahvaljujući Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Hrvatske kupili smo električni klavir za rad udruge i zbora. Za sljedeću godinu nam je plan da renoviramo dvije-tri prostorije u našoj kući. Što se tiče članstva, ono je nepromijenjeno u odnosu na protekle godine, pa se tako broj članova uvijek kreće oko 60«.

Snimke XXIII. *Festivala bunjevački pisama*, kao i XIX. Smotre dječjih pjevača i zborova mogu se poslušati i pogledati na YouTube kanalu Hrvatske glazbene udruge.

H. R.

Šokačko veče u Sonti

Šokadija u pjesmi i riječi

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata Šokadija iz Sonte organizirala je u subotu, 25. studenoga, svoju najznačajniju manifestaciju. Uz Šokadiju, u programu su sudjelovali i članovi hrvatske udruge iz Berega *Silvije Strahimir Kranjčević*, KUD *Ivo Lola Ribar* iz Sonte, učenici isturenog odjela tambure glazbene škole u Apatinu, **Ruža Silađev**, te gosti iz Hrvatske KUD *Dukat* iz Vladislavaca. Proglašene su i najbolje pjesme pristigle na natječaj za *Lipu rič*.

Program je otvorila Šokadija – pjevači i glazbena autorica **Božana Vidaković**.

»Šokačko veče naša je najznačajnija manifestacija, a prva je održana i prije formalnog osnutka udruge. Kada smo održali prvo Šokačko veče, ideja je bila da to bude naša krovna manifestacija. Ustaljen je i termin – kraj studenoga. Ove godine poklopilo se to sa Svetom Katom, a kako u selu ima puno Kata, sâm kraj programa posvećen je njima. Mi smo za večerašnji program pripremili i nekoliko novih pjesama naše članice Božane Vidaković«, kaže predsjednik Šokadije **Mato Zec**.

Prvi puta gosti su bili članovi KUD-a *Dukat* iz Općine Vladislavci, mjesta koje već dvije godine sa Šokadijom uspješno realizira projekte prekogranične suradnje.

»Zajednički realiziramo projekt 'Kultura kao most suradnje'. Partneri iz Sonte opremili su svoju *Šokačku kuću*, a mi naš dom kulture. Projekti su realizirani, ali naše partnerstvo nije time završeno. Naši KUD-ovi nastavljaju suradnju. Mi smo večeras u Sonti, a oni će biti naši gosti na *Ivanskom sijelu* u lipnju i u listopadu na Dječjoj smotri folkloru *Igra kolo*«, kaže načelnik Općinskog vijeća **Krunoslav Morović**.

I ove godine Šokadija je objavila književni natječaj *Za lipu rič*, za neobjavljene pjesme pisane na šokačkoj ikavici. Dvije ravnopravne nagrade osvojile su Božana Vidaković iz Sonte i **Marija Šeremešić** iz Sombora.

»Učestali motivi u pjesmama koje su prijavljene na natječaj su sjećanje na dom, na prošla vremena, često se pominje Sonta, Vojvodina, Bačka, Dunav«, kaže član žirija **Hrvoje Pavić** iz Osnovne škole *Vijenac* iz Osijeka.

Škola je to koja 50 godina surađuje s hrvatskom školom iz Pečuha, a kako kaže Pavić želja im je na isti način uspostaviti suradnju s Hrvatima u Vojvodini.

Šokačko veče održano je u dvorani Mjesne zajednice, a Šokadija može biti zadovoljna punom dvoranom.

Z. V.

Ekološko grijanje za *Kuću naše župe*

KUD Zora iz Piškorevaca, kao vodeći partner, i KUDH Bodrog iz Monoštor realizirali su projekt *Kulturni spoj* zahvaljujući programu prekogranične suradnje Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2023. godinu. Projekt financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, a njegova ukupna vrijednost je 12.180,63 eura. Sredstva dobivena na natječaju (vrijednosti nepunih 10 tisuća eura), KUDH Bodrog iskoristio je za instaliranje sistema grijanja u objektu *Kuća naše župe*.

Podsjetimo, ovaj objekt je na korištenje dobila udruga Bodrog od monoštorske župe i Subotičke biskupije, a na period od dvadeset godina. Kako navode u udruzi, obnova i adaptacija kuće je u tijeku. Instalirani sistem grijanja iznimno je ekološki prihvatljiv iz razloga što radi na principu toplotne pumpe koja crpi energiju iz zraka te je pretvara u toplotnu energiju koja zagrijava vodu u panelnim grejnim tijelima. Po projektu i instalaciji jasno se vidi da nakon njegovog uključivanja i rada ne ostaju nikakvi nusproizvodi kao u nekim drugim sistemima grijanja. Isto tako se može reći da je sistem i ekonomski iznimno isplativ iz razloga što su znatne uštede u odnosu na ostale sisteme grijanja.

»I pored problema oko ugradnje vezano za nabavku materijala i dinamiku izvođenja radova instalacija sistema je izvršena u roku.

Ovim putem se zahvaljujemo Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske na suradnji i ukazanom povjerenju«, navodi predsjednik udruge Bodrog **Željko Šeremešić**.

U Hrtkovcima proslavljen crkveni god sveti Klement

U susret značajnoj obljetnici

»Za obnovu crkve dobili smo dvije značajne donacije od Pokrajinske vlade i Ministarstva vjera. Ove godine nam je u planu zamjena stolarije. Za iduću godinu ličenje crkve iznutra«, kaže vlč. Živkoviće

Svečanim euharistijskim slavljem 23. studenoga u Hrtkovcima je proslavljen crkveni god sv. Klement, papa i mučenik. Proslava crkvenog goda bila je i u znaku obilježavanja predstojeće velike obljetnice, 200. godišnjice župe Hrtkovci i prve obljetnice rada HKD-a *Dr. Nikola Dogan* u Hrtkovcima.

Izgradnja prve crkve u Hrtkovcima započeta je 1750. godine. Bila je sagrađena od drveta i nije imala propovjedaonice. Izgradnja nove crkve počinje 1811. Mitrovački župnik i dekan **Karlo Pavić** blagoslovio je crkvu 23. stu-

denoga 1824. godine. Pozdravljajući sve prisutne župnik **Ivica Živković** izrazio je zahvalnost što je sveti Klement i ove godine okupio brojne vjernike iz nekoliko župa i goste iz Hrvatske te ih međusobno povezao u župi koja će iduće godine proslaviti svoju značajnu obljetnicu.

»U vrijeme kada je crkva posvećena i stavljena na upotrebu narodu Božjem vrijeme je bilo slično današnjem. Vladala je nesloga. Zato u molitvi svi zajedno molimo za mir, slogu i jedinstvo koje nam je prijeko potrebno«, poručio je vlč. Živković.

U susret svečanosti proslave obljetnice u planu je restauracija crkve.

»Radovi su trebali početi ove godine, ali nismo uspjeli odgovoriti na zahtjeve Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Za obnovu crkve dobili smo dvije značajne donacije od Pokrajinske vlade i Ministarstva vjera. Ove godine nam je u planu zamjena stolarije. Za iduću godinu ličenje crkve iznutra«, kaže vlč. Živković te dodaje da mu je iznimno drago što je novoosnovana hrvatska udruga *Dr. Nikola Dogan* u Hrtkovcima okupila brojne članove koji su se uključili u rad.

Mismo slavlje predvodio je vlč. **Aleksandar Kovačević**, župnik u Beški i Maradiku, u koncelecijaciji sa svećenicima s područja Srijema.

»Sveti Klement je žestoko i smjelo nastupao protiv hereza i krivovjerja svojega vremena. I današnji svijet je ispunjen mnogim krivim vjerovanjima i krivim izborima. Najveća hereza današnjice koja se kao pošast širi jeste bezboštvo i neposluš prema Bogu i silna želja da se čovjek ostvari bez Boga ili uz pomoć svojih krivih božanstava kao što su položaj, profit, napredak, slava, hedonizam«, istaknuo je vlč. Kovačević te poručio vjernicima da Isus ne traži od nas da izgubimo materijalni život da bismo sačuvali vječni nego da svojim životom svjedočimo da nismo usmjereni samo na sebe već da se u ljubavi damo za druge.

Osim velikog broja vjernika iz Hrtkovaca, susjednih mjesta i župa u Srijemu, misnom slavlju su nazočili savjetnik u kabinetu ministra za ravnomjerni regionalni razvoj **Darko Baštovanović**, predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**, predstavnici Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Banata i Bačke **Anka Umičević**, predsjednica mjesne zajednice, učitelji i učenici osnovne škole u Hrtkovcima i članovi Mađarskog kulturno-umjetničkog društva *Sándor Petőfi* iz Nikinaca.

S. D.

Adventski vašar u Žedniku

»Od srca djeci« naziv je adventskog vašara u Žedniku koji će biti održan u subotu, 2. prosinca u dvorištu župe sv. Marka evanđelista. Program počinje u 18 sati, a organizatori najavljuju ponudu pića i hrane te za djecu jahanje konja.

Vašar se održava treću godinu zaredom, a cilj mu je prikupljanje dobrovoljnih priloga od kojih će biti kupljeni dječji paketići za djecu župe.

Svi koji žele prodavati svoje proizvode mogu se prijaviti **Zdenki Milodanović** na broj 065-531-29-42.

.....

Adventski humanitarni vašar u župi Marija Majka Crkve u Subotici

Treći adventski humanitarni vašar u župi Marija Majka Crkve u Subotici bit će održan u subotu, 9. prosinca, od 17 sati. Na vašaru će se, među ostalim, moći kupiti pečene kobasice, zamedljana rakija, kuhano vino, domaći kolače, razne rukotvorine...

.....

Humanitarni adventski vašar u Vajskoj

Humanitarni adventski vašar, četvrti po redu, bit će održan u župi sv. Jurja u Vajskoj, u nedjelju, 10. prosinca. U 16 sati će u crkvi djeca pjevati adventske pjesme, a od 16 i 30 će se u dvorištu crkve moći kupiti pečene kobasice, kuhano vino, palačinke, krafne, razni ukrasi...

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Počinje došašće

Prvom nedjeljom došašća započinje vrijeme radosnog iščekivanja. Što kršćanin iščekuje? Iščekuje proslavu Božića, Kristovog dolaska među ljude utjelovljenjem, ali još više iščekuje Kristov drugi dolazak. Oba ova iščekivanja nisu pasivno čekanje dok se nešto ne dogodi. Kod Boga nema pasivnosti, on zahtijeva aktivno iščekivanje, obilježeno činjenjem. Iščekivanje je radosno, jer je prirodno da se stvorenje raduje susretu sa svojim Stvoriteljem, vjernici susretu sa svojim Bogom i Spasiteljem. Ipak, stječe se dojam da je naša radost oko iščekivanja usmjerena samo na ono blagdansko iščekivanje proslave Božića, a kada usmjerimo pogled u budućnost, preko blagdana i proslave, prema drugom Kristovom dolasku, obuzme nas tjeskoba. To je tako jer nas Isus upozorava da je za taj njegov drugi dolazak potrebno biti pripravan, a nama je lakše pripremiti se za proslavu blagdana nego za istinski susret s Bogom; lakše je uložiti fizičke napore i materijalna sredstva za materijalne pripreme nego duhovni napor za duhovnu pripravljenost. Ali, Gospodin nas ne želi samo tako prepuštiti propadanju, zato kroz došašće intenzivno opominje da nam je biti budnima, jer on dolazi.

Isus nas ne želi uplašiti

Budnost na koju se stavlja naglasak u prvoj polovici došašća odnosi se na spremnost za drugi Gospodinov dolazak. Razmišljamo li o tome? Doživljavamo li ozbiljno Isusov poziv na budnost? Hoćemo li se ovoga došašća usmjeriti na pripravljanje za susret s Kristom u duhovnom smislu ili ćemo dozvoliti da nas obuze duh materijalizma i zasjeni ono što došašće uistinu jest? Ovo su samo neka od pitanja koja nam se postavljaju na početku vremena pripreve. Ne treba nas uznemiriti Isusovo upozorenje i ono što liturgija donosi kroz čitanja.

Bog ne želi da se mi bojimo, želi da smo spremni za najvažniji susret. Pri tome ne želi da zaboravimo kako će se taj susret dogoditi iznenada, te da zato ne znamo imamo li vremena ili ne. Stoga je važno svaki dan promatrati kao potencijalno posljednji. Ali ne zbog toga biti tjeskoban, nego radostan. Pavao u poslanici Korinćanima napominje da se onaj koji se Boga drži ne treba ničega bojati, za njega nema opasnosti u onaj dan: »On će vas učiniti i postojanima do kraja, besprigovornima u dan Gospodina našega Isusa Krista. Vjeran je Bog koji vas pozva u zajedništvo Sina svojega Isusa Krista, Gospodina našega« (1Kor 1,8-9). Bog je vjeran onima koji su njemu vjerni i spašava one koji žele biti spašeni te ustraju na tome putu. Čovjek se ne može sam spasiti, spašava ga Bog, ali čovjek ne može ni sam ostati dosljedan i vjeran, potrebna mu je snaga koja dolazi od Boga. Čovjek je bez Boga nemoćan, jedino što može jeste željeti i u toj želji ustrajati. Ulagati trud i napor koji Božjim blagoslovom donosi plod i čovjeka privodi k spasenju, čini ga spremnim za Kristov dolazak.

Budnost

Krist nas u evanđelju prve nedjelje došašća poziva na budnost. Budnost nije nedostatak sna već se ogleda u činjenju onoga na što nas on tijekom svoga javnog djelovanja poziva. Ta budnost je poput zajedničkog nazivnika za sve ono o čemu nas je poučavao i kako nas je upućivao da trebamo živjeti i graditi svoje odnose s Bogom i bližnjim. Ona je ljubav koja nas pokreće na molitvu, na sakramente, na pobožnosti koje nas približavaju Bogu. Budnost je ljubav koja nas potiče na dobra djela, na mijenjanje sebe, otkrivanje svojih mana i nedostataka koje treba pobijediti. Budnost je novi način življenja, onaj koji nas vodi bliže Kristu.

»Muzej« obitelji Tikvicki, riznica priča koje se prenose srcem

Skup obiteljskih uspomena

»Došli smo do toga da 90 posto stvari koje vidite ovdje potječe iz svih naših obitelji. Nekako spontano, ljudi kojima smo pokazivali svu starinu koju smo skupili, dali su ime ovom našem prostoru Muzej«, kaže Gabrijela Tikvicki

U našoj rubrici *Sačuvano od zaborava* obrađivali smo mnogo tema i priča, ali rijetko tko se može pohvaliti obiteljskim muzejom, kako to govore oni koji imaju priliku vidjeti kolekciju obitelji **Tikvicki**. Razgovarali smo s **Gabrijelom Tikvicki**, osobom koja je od sakupljenih predmeta napravila pravi obiteljski muzej. Budući da ovakvu priču ne možemo sklopiti u jednu kratku priču, u današnjem broju donosimo prvi dio našeg razgovora.

Novi život salašu na Bikovu

Priču s Gabrijelom Tikvicki počinjemo podrijetlom njihovih obitelji sa svih strana i kako su došli na ideju napraviti tako bogatu obiteljsku postavku.

»Potječem po ocu od obitelji **Jaramazović** i **Prčić**, a po majci od obitelji **Šokčić** i **Babičković**. Moj suprug **Grgo** je po ocu od Tikvicki i **Vojnić Zelić**, a po majci **Kujundžić** i **Vojnić Tunić**. Kuća u gradu u kojoj sada živimo je od Vojnić Tunića. Grgin otac je preminuo još 1995., a njegova majka je 2000. godine razdijelila imanje. Nama je tada

pripala čast da se brinemo o ovom salašu na Bikovu, tj. mi ga zovemo salaš iako je to zapravo mjesto gdje su oni došli živjeti 1979. godine. Nakon toga, 2001. godine smo krenuli s adaptacijom salaša, te smo tada još postavili neki koncept kako će sve izgledati i kako zapravo izgleda danas. Objekt gdje se sada nalazimo je nekada služio kao svinjak. Grgin otac je imao 25 krmača, te kada su 1992. godine otišli za grad, svi objekti su ostali prazni. Mi smo prilikom adaptacije promijenili namjenu ovog prostora, jer je bilo izvjesno kako se svinjarstvom nećemo baviti. Budući da Grgo i ja potječemo s Bikova iz zemljoradničkih obitelji, naša djeca su rado dolazila ovdje kod majke na salaš, vezani smo za njega, za ovo mjesto i za bikovačku zemlju. Prilikom adaptacije shvatili smo da imamo puno stvari koje su stajale po nekim kutovima i tavanima. Budući da smo imali prostor, odlučili smo sve stvari skupiti na jedno mjesto. Kako smo to odlučili, tako smo stalno pronalazili nove sitnice po našim kućama koje bismo mogli staviti ovdje. Došli smo do toga da 90 % stvari koje vidite ovdje potječe iz svih naših obitelji. Nekako spontano, ljudi kojima smo pokazivali svu stari-

ka stvar imala je svoju uporabu, a Gabrijela se sjeća za čega su se koristile i kako.

»Recimo ti lampaši što su na zidu, mi smo ih redovito upotrebljavali jer smo dobili struju tek kada sam bila peti razred osnovne škole. U ćupovima je moja mama držala pekmez, dakle svaka sitnica koja se tu nalazi je imala svoju svrhu, svoju priču. Sjećam se još gdje je svakoj od njih bilo mjesto na starom salašu, čemu je služila, gdje su obiteljske slike visile. Kada smo krenuli u adaptaciju 2001. godine, imali smo još i neku dodatnu motivaciju da iza

nas ostavimo nešto pozitivno. Naša djeca su tada bili tinejdžeri od 17 i 14 godina, a dobili smo i **Marina** koji je tada bio samo godinu dana starosti. Osjećali smo se kao mladi roditelji, imali smo još mnogo toga za dati, praktično smo se pomladili. Mnogo stvari ovdje potječe od moje tete **Mande**, tatite sestre. Oni su inače s Đurđina, on se 'ud'o' na Bikovo, jer je moj dida imao tri sina, a moja mama je imala

samo sestru. Dida **Antun Šokčić** nije imao sinove koji će nastaviti imanje, a tamo na Đurđinu je bilo starijih od mog tate koji će nastaviti. Tako se on i odlučio doseliti na Bikovo, te je nastavio voditi Šokčićevo imanje. Teta Manda se nije udavala. Ostala je s didom i majkom, njih je dodvorila i praktično sve te obiteljske stvari je ona čuvala i vodila brigu o njima. Tako je stvar po stvar predavala meni, te smo ih mi s velikom pažnjom smjestili kod nas«, priča nam Gabrijela Tikvicki.

(Nastavak u idućem broju)

Ivan Ušumović

nu koju smo skupili, dali su ime ovom našem prostoru muzej. Imamo ovdje staru kujnu, čistu sobu moje mame, veliku i malu prostoriju sa sitnicama koje smo sačuvali. Imamo i nekih drugih većih stvari, ali one su smještene u neke druge objekte«, govori nam Gabrijela Tikvicki.

Više od »muzeja«

Za njihovu obitelj ta kolekcija predstavlja mnogo više od muzeja, kako kaže Gabrijela, nije toliko skup raznih stvari, koliko je skup obiteljskih uspomena i poruka. Sva-

Kolektivna izložba HLU-a *Croart* iz Subotice

Objedinjena različitost

Godišnja kolektivna izložba Hrvatske likovne udruge *Croart* otvorena je u ponedjeljak, 27. studenoga, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Ljubitelji likovne umjetnosti mogli su pogledati radove nastale na jubilarom, 10. sazivu međunarodne umjetničke likovne kolonije *Panon Subotica 2023.*, koja je održana u lipnju na Paliću.

Umjetnička kolonija *Panon Subotica* okuplja likovne stvaratelje iz Srbije i Hrvatske (donedavno i iz udruge *Hubart* iz Dušnoka u Mađarskoj) te su na ovogodišnjoj koloniji sudjelovali članovi *Croarta* i udruge *Bel Art* iz Bešlića iz Hrvatske, kao i drugi samostalni slikari.

Izložba je okupila djela slikara iz različitih sredina i različitih nadahnuća.

»To je pridonijelo razuđenosti i raskoši u motivima, tehnici, izvedbi, u svojevrsnoj melodiji, u autonomnom doživljaju svakog stvaratelja. Stoga ih je teško uklopiti u jedinstveni imenik. Ipak, upravo to je vrijednost ove postavke. Svatko donese neko svoje viđenje, neku svoju melodiju, one se ukrštaju, iznova provociraju umjetnike na rad«, rekao je likovni kritičar **Mile Tasić**.

Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. Govoreći o odlikama izloženih djela on je rekao da je zastupljen panonski pejzaž, nekoliko aktova, ženski likovi, ali i animalna motivika.

»Krajolici sačinjeni na koloniji odišu kontrastima hladne i tople atmosfere. Na njima se uočava statičnost prikaznoga, ali i moment inspiracije kojeg su umjetnici našli u svom ambijentu. Godišnja doba prikazana su ekspresivno s bojom kao temeljem, odnosno osloncem u izvođenju kompozicije. Prisutni su i tipični zavičajni motivi salaša,

načinjeni u sklopu mogućnosti svakog autora. Nekolicina radova ostvarena je u duhu apstrakcije, te oni također doprinose raznolikosti likovnih izričaja ove kolonije i ove izložbe. Svaka nova kolonija donosi mogućnost za novu energiju likovnih stvaralaca, koja nam tako ostavlja i neke konkretne rezultate«, kazao je Kopilović.

Predsjednik udruge *Croart* **Josip Horvat** sumirao je proteklu godinu navodeći kako je, uz organizaciju Međunarodne kolonije *Stipan Šabić* i brojna gostovanja njihovih slikara, priređena i retrospektivna izložba u povodu 20. obljetnice smrti **Stipana Šabića**. Također, ova će godina biti upamćena po tome što je *Croart* dobio nagradu *Večernjakova domovnica* kao najuspješnija hrvatska udruga u dijaspori.

Izložbu prati i katalog, a izložena djela mogu se pogledati do nedjelje, 3. prosinca.

N. Skenderović

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obaveštava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKIH PROJEKATA

za potrebe urbanističko-arhitektonskog oblikovanja površine javne namjene za postavljanje javne česme tipa »Viktoria« pokraj raskrižja ulica Josipa Kolumba i Skadarlijske u Subotici (dio k. p. 22301/1 K. O. Stari grad)

i
za formiranje površine javne namjene – za potrebe utvrđivanja javnog interesa na k. p. br. 11601 K. O. Donji grad u Subotici

(naručitelj projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkim projektima od 8. do 14. prosinca 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekti se mogu pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnih urbanističkih projekata je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 8. do 14. prosinca 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obaveštava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za rekonstrukciju i dogradnju poslovnog objekta – zgrade za veterinarsko liječenje na k. p. br. 14774/23 K. O. Novi grad u Subotici

(naručitelj projekta – Veterinarski Specijalistički Institut »Subotica«)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 8. do 14. prosinca 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 8. do 14. prosinca 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obaveštava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju poslovnog objekta – apart hotela s wellness centrom katnosti P+1+Pk na k.p. br. 983 K. O. Palić na Paliću

(naručitelj projekta – Demir Emre)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 8. do 14. prosinca 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 8. do 14. prosinca 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Predstavljeni *Slikovnica, Kuharica i Razlikovni rječnik*

Završen projekt »Povratak korijenima«

Bakar (Hrvatska), Subotica (Srbija), Molise (Italija) i Veliki Petarštof (Austrija) četiri su destinacije u kojima žive Hrvati, a u kojima je tijekom protekle četiri godine realiziran projekt »Povratak korijenima«. Ovaj *Erasmus+* projekt okupio je pripadnike hrvatskih nacionalnih manjina: moliške, bunjevačke i gradišćanske Hrvate i učenike koji žive u Hrvatskoj iz Bakra, škole koja je idejni tvorac projekta. Učenici škola su se na ovaj način povezali sa svojom matičnom domovinom u cilju osnaživanja u očuvanju kulture i jezika, tradicijskih igara i svoje baštine.

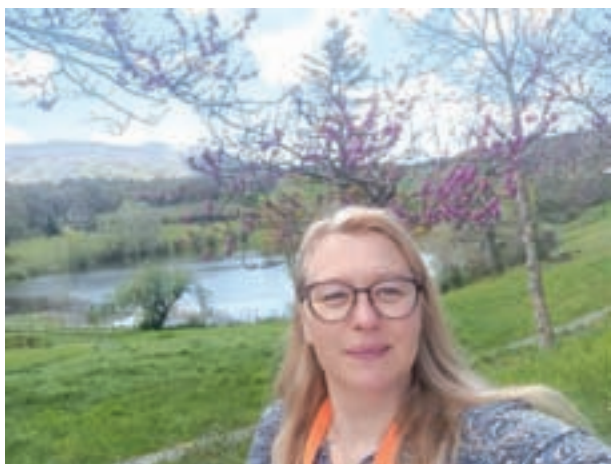
Iz Subotice u projektu su sudjelovali učenici Osnovne škole *Ivan Milutinović* i o tome smo već u nekoliko navrata pisali. Kao posljednja aktivnost projekta »Povratak korijenima« roditeljima i učenicima su 21. studenoga 2023. godine u prostorijama škole predstavljeni uradci koji su nastali kao krajnji produkt. Tako su svima podijeljene *Slikovnica* s pregledom aktivnosti, *Kuharica* i *Razlikovni rječnik* s poslovicama. Iako su samo sudjelovali u njihovom stvaranju, bila je velika sreća i zadovoljstvo u rukama držati ove uratke.

»Pored mobilnosti na kojima su učenici sudjelovali u zajedničkim radionicama, a koje su imale za cilj predstaviti bogatu kulturnu baštinu svake škole partnera, tijekom projekta se usporedo radilo i na izradi krajnjih produkta projekta«, rekla nam je koordinatorka projekta u Subotici **Sanja Dulić** i dodala: »Učenici su prikupljali recepte svojih

baka, zapisivali su riječi koje su karakteristične za bu-njevačku ikavicu i tražili izreke koje se mogu povezati s danim riječima. Bogatstvo knjiga sastoji se u tome što smo uspjeli spojiti četiri hrvatska dijalekta, četiri različite kuhinje, usporediti ih i predstaviti u knjizi koju su stvarali sami učenici. Učenici kao urednici i sakupljači narodnog blaga su pravili i slikali jela koja su uvrštena u *Kuharicu*, a u *Rječniku* su ilustrirali riječi koje su predstavljene. U tri male knjižice je utkano mnogo ljubavi prema baštini naroda iz kojeg potječemo, na svaku od ovih knjižica smo ponosni jer će nas one uvijek podsjećati na dane provedene u projektu, na divne ljude koje smo imali priliku upoznati i na dane nastale tijekom svake mobilnosti».

Vidno zadovoljni bili su i roditelji djece koja su sudjelovala u projektu te su na prezentaciji u školi ispričali svoja iskustva tijekom njegova trajanja.

Kakvi su dojmovi djece koja su tijekom četiri godine i odrasla uz ovaj projekt bilo je interesantno čuti.

Pavao Piuković: »Sve mi se dopalo i bilo mi je lijepo kad smo bili u Novom Sadu i Beču«.

Magdalena Suknović: »Meni se najviše svidjelo to što sam imala priliku upoznati kulturu i način rada u školama koju pohađaju Hrvati izvan Srbije i Hrvatske. Bilo mi je drago vidjeti gdje stanuju i običi njihove države i gradove«.

Iva Bačlija: »Meni se najviše dopalo putovanje u Bakar. Upoznala sam nove prijatelje koji su jako dobri. Imali smo zajedničke aktivnosti, učili glagoljicu, pravili slova od gline, posjetili otok Krk, vozili se brodom, bili u crkvi svete Lucije i vidjeli Bašćansku ploču«.

Andrija Ivanković: »Sva putovanja su mi bila dobra, ali bih izdvojio Austriju jer smo tamo upoznali puno novih drugara s kojima smo i danas ostali u kontaktu. Bilo je veoma zanimljivo iskustvo«.

Lucija Vuković: »Prije projekta nisam znala da postoji toliko Hrvata širom svijeta. Naučila sam neke riječi koje se drugačije izgovaraju na njihovom narječju. Na primjer riječ čup se u Moliseu kaže minara, u Bakru žmulj, a u Velikom Peterštorfu vrč«.

Tijana Stantić: »Ovakva putovanja se mogu doživjeti samo jednom u životu. Prilika je jedinstvena. Meni

osobno je bilo jako lijepo, puno sam naučila i preporučujem svima da sudjeluju u ovakvim projektima«.

Luka Kujundžić: »Preporučio bih svima sudjelovanje u ovakvim projektima, jer upoznajemo puno različitih ljudi i doživimo puno lijepih sjećanja. Pored svih putovanja i druženja, sudjelovali smo u raznim radionicama i aktivnostima projekta«.

Borna Dulić: »Preporučio bih projekt svima, jer je to jedna od prilika u životu koju ne bi trebalo propustiti jer je to lijepa prilika upoznati nove prijatelje i vidjeti razna mjesta i lijepe pejzaže. Sudjelovao sam u mnogim aktivnostima i mislim da su korisne jer smo naučili puno o drugim kulturama i običajima«.

Iz Osnovne škole *Ivan Milutinović* u Subotici ne kriju zadovoljstvo postignutim.

Jelena Vidaković Mukić: »S djecom sam sudjelovala u realizaciji projekta 'Povratak korijenima' i završnom izlaganju na nastavničkom vijeću i roditeljskom sastanku. Zatvaramo projekt s veoma lijepim iskustvima, divnim poznanstvima, odličnim knjižicama i rado iščekujemo nove projekte«.

A novih projekata će sigurno biti, jer kako doznajemo od Sanje Dulić već su konkurirali na novi K2 *Erasmus* projekt, samo čekaju rezultate natječaja. No, nema predaha. Najavljuju na proljeće dolazak škole iz Koprivničkog Ivanca, s kojom su stupili u kontakt suradnjom na projektu preko *eTwinning* portala. Za one koji žele uvijek ima načina kako.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Od 28. studenog uspostavljen promet na pruzi Subotica – Horgoš – Segedin/(Szeged)

Srbijavoz a.d. obavještava korisnike usluga da je počevši od 28. studenog uspostavljen promet vlakova za prijevoz putnika na pruzi Subotica – Horgoš – Segedin/Szeged.

Iz smjera Subotice polasci vlakova ka stanici Segedin su u: 06:03; 07:37; 13:37; 16:37 i 19:37 sati.

Iz smjera Segedina polasci vlakova ka stanici Subotica su u: 05:19; 08:58; 14:58; 17:58 i 21:43 sati.

Za potrebe ulaska/izlaska putnika na teritoriju Republike Srbije vlakovi imaju zaustavljanje u sljedećim službenim mjestima: Subotica javna skladišta, Palić, Hajdukovo, Kraljev Brig (Bački Vinogradi), Horgoš, a na teritoriju Republike Mađarske u službenim mjestima: Röszke, Szentmihálytelek.

Cijena karte za vlak na relaciji Subotica – Segedin u jednom pravcu iznosi 741 dinar.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 5. 12. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zemlje Amazonije

Beskrajni valovi oduševljenja

Nikad nisam započela pisati serijal ili seriju vezanih tekstova, jer volim slijediti slobodu inspiracije. Ne volim se obvezati da ću u sljedećem broju napisati neki tekst za koji možda u tom trenutku nemam inspiraciju. Pisati u zanosu i nadahnuću mi je najdraže. Ali svi oni koji pišu znaju da to nije svakodnevna pojava. Ima dana kada ti riječi ne dolaze, kada je glava prazna i kada se tekst gura. Ali imati kolumnu ili redoviti članak ne dopušta vam luksuz da pišete samo kad vas uhvati inspiracija, to također zahtijeva profesionalizam.

Čini se da sa serijalom *Amazonia* neće biti problema kada inspiracija bude u pitanju. Cijela Južna Amerika me fascinira, pogotovo Amazonija i zato nisam zabrinuta. Brinem se samo kako ću u jedan članak sastaviti ono što me zanima u nekoj od zemalja. Za početak, dobra je ideja skratiti uvod.

Brazil

Neću se baviti osnovnim podacima o zemlji već ću izdvojiti neke meni bitne odrednice. Dakle, u Brazilu svakako izdvajam Rio de Janeiro, prije svega zbog poznate statue, a potom i zbog plaža Ipanema i Copacabana. Od nekih najpopularnijih i izvikanih definicija ne mogu pobjeći, jer im ne mogu odoljeti. Uz to, prvo kip Krista Otkupitelja na brdu Corcovado, zatim poznate plaže za surfanje i onda može sve ostalo.

Među vrlo popularnim atrakcijama Brazila kojima ne mogu odoljeti izdvojiti ću najveći festival na svijetu. Uz potvrdu Guinnessovog rekorda, karneval u Riju najveća je karnevalska svečanost. Ogromne povorke, ritmovi sambe, najšarenije nošnje, pjesma i ples... Ne znam koliko svi znaju, ali karneval je zapravo kršćanska tradicija završnog slavlja noći prije 40 dana korizme.

Kad jednom počnete koristiti epitet najvećeg, teško ga se odreći, pogotovo kada je riječ o Brazilu, jednoj od najvećih zemalja na svijetu. I upravo tu se nalaze slapovi Iguazu. Slapovi koji se nalaze na rijeci Iguazu čine najveći sustav

vodopada na svijetu. Sam naziv rijeke i vodopada znači »velika voda«. Iako je većina slapova na argentinskoj strani, cijela rijeka teče kroz Brazil, a pogled je spektakularan.

Beskrajni plimni val

I dok čekam priliku vidjeti najveće valove na svijetu u Nazareu, otkrivam nove valove vrijedne mog divljenja. Svaka je među prvima beskrajni plimni val koji putuje i po 800 kilometara. Riječ je o pororoco valu na rijeci Amazon. Ovaj fenomen započinje velikom praskom u trenutku kada voda Atlantskog oceana dođe do ušća Amazona te stvori veliki val koji hranjen vjetrovima napreduje po rijeci. Razumije se: surferi su od toga napravili veliku priču, a razumije se – njihov najveći izazov nije samo ovaj čudnovati i beskrajni val nego i sve ono što on nosi. Tako se valovima kovitla iščupano drveće, ali i niz divljih životinja koje obitavaju u rijeci poput aligatora, anakondi i pirana.

Brazilske rijeke su fenomenalne i stvaraju veličanstvene fenomene. Sljedeći fenomen koji me je osvojio je Mjesečeva dolina. Ovaj nevjerojatan prizor nastao je vijuganjem rijeke Sao Miguel. Sam kamen nastao je hlađenjem lave koju je potom isklesala rijeka, tako da sada krajolik podsjeća na Mjesečevo tlo. Iako se rijeka dobrim dijelom povukla, pa se područjem može hodati, tijekom kišne sezone veliki dio područja je pod vodom.

Ima još mnogo fenomena koje Brazil sprema za sve one koji ih žele otkriti. Postoji gradić poznat po velikom broju blizanaca. Zatim, neizbježni fenomen svijetleće humke termita, te neobičan susret rijeka, i to Rio Negro i gornjeg Amazona, poznatijeg kao Rio Salimoes. Susreću se i teku paralelno jedna s drugom gotovo šest kilometara.

Da nikada neću uspjeti niti pronaći sve što bih podijelila, pa ni napisati, istina je koja mi je jasna. Ali da će me nekada, u moru otkrića koja me vesele, radovati ona koja nisam uspjela otkriti, istina je koja mi je jako draga.

Gorana Koporan

Antonija Mandić, hokejašica reprezentacije Srbije

Voljela bih zaigrati na Svjetskom prvenstvu

Iako ima svega 14 godina, mlada Subotičanka nastupa u konkurenciji U18

Sredinom studenoga u Sarajevu je prvi puta organiziran turnir ženskih omladinskih hokejaških reprezentacija (U18) na kojemu su se natjecale mlade hokejašice iz Hrvatske, Srbije, Slovenije, Austrije i domaćina Bosne i Hercegovine. Natjecanje je realizirano kroz EU projekt pod nazivom »Women Hockey Partnership for progress (WHPP)«, a ima za cilj regionalno unaprjeđenje ovoga dinamičnog sporta na ledu i funkciju svojevrsnih reprezentativnih priprema za predstojeća svjetska prvenstva. U dva turnirska dana odigrano je mnoštvo zanimljivih susreta, a na koncu je pobjednički trofej otišao u ruke reprezentativki Srbije za koje je u svim susretima nastupila četrnestogodišnja **Antonija Mandić** iz Subotice. U kraćem razgovoru ispričala nam je pojedinosti svojih reprezentativnih nastupa.

Protiv kojih reprezentacija ste igrali u glavnom gradu BiH?

Odigrali smo tri susreta, prvi protiv favorizirane Slovenije koju smo svladali 6:5, potom smo doživjele poraz protiv Hrvatske 3:4, da bismo u posljednjem turnirskom duelu bile bolje od domaće selekcije (BiH) s 3:0. Zbog bolje gol razlike na koncu smo osvojile prvo mjesto.

Na kojoj poziciji igraš u ekipi i koliko je tvoja prosječna minutaža?

Standardno igram na poziciji desnog krila, u prosjeku negdje oko 15-20 minuta. Ovog puta sam upisala i jednu asistenciju.

Gdje će biti sljedeći turnir mladih ženskih reprezentacija?

Još ništa nije precizirano, ali se govori kako bi sljedeće natjecanje ovoga tipa moglo biti iduće godine u Austriji.

No, vratimo se mi na »domaći led« sa starim zimskim subotičkim pitanjem. Kada će startati ledena sezona na Gradskom klizalištu?

Najvjerojatnije početkom prosinca. Sada je vani već sve hladnije i stekli su se uvjeti za postavljanje ledene plohe.

Kako si se pripremala za ovaj reprezentativni nastup budući da leda još uvijek nema?

Išla sam nekoliko puta trenirati s reprezentacijom u Beograd, ali sam glavni dio priprema za novu sezonu obavila na suhom, skupa s ostalim klupskim igračicama.

Odbojka i roleri

Uz aktivno bavljenje hokejom, Antonija već tri godine igra i odbojku u ŽOK Subotica na poziciji srednjeg blokera. U slobodno vrijeme voli se igrati sa svojom sestrom i bratom, a hobi joj je vožnja rolera.

S obzirom na to da sa samo 14 godina nastupaš za reprezentativnu selekciju do 18 godina, kada te možemo vidjeti u seniorskoj državnoj majici?

Sukladno važećim pravilima za žensku seniorsku re-

prezentaciju Srbije imat ću pravo igrati 2025. godine kada budem imala 16 godina. Velika mi je sportska želja nastupiti na Svjetskom prvenstvu.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Bile brojke

Pred početak ovoga prvenstva mnogi su prognozeri predviđali kako je ovo zlatna prilika *Hajduka* da konačno prekine svoj 18 godina dugi šampionski post i konačno pretekne *Dinamo* u njegovom dugom pobjedničkom nizu. Apetiti su pogotovo porasli kada su *bili* uraganski startali s pet uzastopnih pobjeda. A onda se kula od Lekinih karata počela naglo rušiti i počeli su se nizati posve neplanirani porazi (*Istra*, *Gorica*, *Rijeka* i *Osijek*), a kap koja je prelila čašu favoriziranog trenera dovedenog iz inozemstva bio je upravo domaći poraz od *Osijeka* 2:0 na prepunom Poljudu. Predsjednik **Jakobušić** je povukao svojevrstan hara-kiri potez i momentalno dao otkaz **Ivanu Leki**, a brže-bolje vratio njegovog prethodnika **Mislava Karoglana**, koji je kormilo *Hajduka* napustio zbog obiteljskih razloga. Barem je takvo bilo službeno priopćenje. Od glavnog favorita *Hajduk* je postao samo jedan od mogućih konkurenata u borbi za naslov. Ali samo do ponovnog Karoglanovog debija na *biloj* klupi u 13. kolu

na gostovanju kod *Slavena* u Koprivnici. *Hajduk* je slavio minimalnu pobjedu i krenuo na put povratka u ulogu glavnog favorita za osvajanje šampionskog naslova. Uslijedio je novi niz od pet pobjeda (*Slaven*, *Rudeš*, *Varaždin*, *Istra* i zaostali susret protiv *Osijeka*). U svim navedenim susretima *Hajduk* je primio samo jedan gol, i to još autogol **Uremovića** u duelu protiv *Varaždina*. Summa summarum stanje na tablici 1. HNL očitava prvu poziciju za *majstore s mora* u vidu 5 bodova više od *Rijeke* i čak 9 više od *Dinama*, uz činjenicu kako prvi pratitelj ima susret, a drugi dva susreta manje. Bilo kako bilo, *Hajduk* je ponovno u šampionskom sedlu i treba ustrajati u svom pobjedničkom ritmu. Uz njega je ogromna armija navijača i članova kluba (104.380 na dan 27. studenoga), a *Hajduk* je jedina momčad u 1. HNL koja može napuniti gotovo svaki stadion na kojem nastupi u gostima. Uz to, u 16 odigranih susreta *bili* su jedina hrvatska momčad koja nije odigrala niti jedan neodlučeni susret – imaju 12 pobjeda i 4 poraza. U subotu, 2. prosinca, na redu je sljedeći ispit – *Gorica* stiže na Poljud.

D. P.

Umotvorine

- * Nemoj puzati tamo gdje možeš letjeti.
- * Greška je uspjeh ako od nje nešto i naučimo.
- * Ne obara se svako drvo prvim udarcem.

Vicevi, šale...

- Zašto plačeš?
- Izgubio sam diplomu.
- Pa što?
- Sada ne znam što sam završio!

Razgovaraju dva umirovljenika o svojim unucima:

- Što studira tvoj unuk?
- Ma nešto oko računara, programiranja...
- IT (čita se: aj ti). To je sad moderno.
- Ma gdje ću ja, prestar sam za to.

Mudrolije

- * Od svih ratnika najjača su dva: vrijeme i strpljenje.
- * Dozvolite vašem osmijehu da mijenja svijet, ali ne i da svijet mijenja vaš osmijeh.
- * Mudar svoju bol prikriva da se loši od te hrane ne goje.

Vremeplov – iz naše arhive

Godišnjica Nazora, 2003.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Dida i stričkovi štenci

Dida imo dva unuka. Stariji bio sedam-osam godinica, pa tog dida već sidne nuza se na kola i dâ mu pomalo kajase da deka, a manji onda u plač i u dreku:

- Dida, dajte da i ja dekam!
- Ti ćeš kad išli drugput.

Dida tako varo i varo manjeg, najviše gledao da isklikne iz salaša s kolima da deran ne vidi, al jednog zimskog dana baš uprežu kad evo dice: u velikim košaru nose štence od strica. I za štence još nije bilo vrime da se donosu kad je zima stegla, al manji deran navalio i na to, pa u košar namećo slame, napravio pravu bunju, a odozgor pokrio s dva pokrovca – sad nek dida kaže da će kerici usput zaladnit. Dida je na kraju zato i pristao da odu njegovom drugom sinu rad štenaca da bi dotle s majkom moglo otić u varoš. Al onaj manji unuk ko da je imo malog vrage: požuriva brata i stigli oni natrag prija neg se dida nado.

Sad deran oće s kolima, nema pročke – dida je obećao kad išli drugi put. Šta će dida drugo već po starom adetu, kako su i njeg stari varali kad je ditetom navaljivo da bi deko konje. Ne da sad već ne bi dao malo i kajase, al varoš daleko, mraz sve čipa – di će s ditetom u tako vrime.

– Dobro – kaže – sad ćeš ti dekat ko pravi. Ako si čeko toliko, nisi zabadavad; neš ti dekat ko Đuka nuz didu, već sam.

I lipo štence povadili, metnili derana u košar, košar koncom vezali za šarage, pa:

- Sad deka, al drž dobro kajase da konji ne pobignu!

Deran ušiko konac pa se sve gnjizdi u košaru, a dida kandžijom konji-ma med uši. Konji trgli, konac puko, odeše kola, a dida dovikiva:

- Jesam ti kazo da dobro držiš kajase. Evo, sad su nam pobigli konji.

Deran u plač, a kola sve skaču po čačku, tako konji kasaje po smrznutom putu. Odoše dida i baba, al dida ne zna da se on šali, a konji se uozbilj uplašili. I nek dida priteže kajase koliko oće, konje niko ne zaustavi. Otskaču dida i baba u koli, sve iz opaklija izleću dok točak nije zapo za jedan panj. Kola se privrnila, didi i babi narasla krila pa pukli o ledinu da sve mraz iz njega istresadu. Na sriću, nezgoda se dogodila baš ispid salaša petog-šestog komšije što je bio niki trvač i namišćo slomljene noge i ruke. Istrčala čeljad iz salaša, konje povacali, a trvač oma opipo didu i babu.

- Čeljad moja, Bogu fala, kosti su čitave – kaže on.

- Al kola nisu – dida veli.

- Ta manite se Vi, dida, kola. Samo kad ste Vi i majka čitavi.

- Jesam čitav el nisam, al ja brez kola ne možem ni maknit odud.

– A ni ja – jauče ondud i majka – nek samo prstom maknem, a po svem tilu ko da me bricom budu.

Dotrčale i druge komšije, evo i didinog sina sa salaša, a i onog od kojeg su dica doneli štence. Kad ima ko će nosit, trvač već zna kako će pomoć. Rasprostirli opaklije, pa na jednu didu, na drugu majku i tako starce neće ni žuljit ni trest po ugruvanim mistima.

Doneli nji na salaš baš ko dva s križa skinuta Isusa, nosu i ko u čaršapu, a dida stenje ko da se porađa:

– A-joj, muko moja, nije dosta što sam se ugruvo, neg mi se i ovaj prokleti mraz sve u kosti uvuko. A-joj, nosite me što prija unutra, valjda bi se u peć uvuko.

- Dida stenje, a unuk dovuko košar pa ga sve pokaziva:

– Aha, dida, sad ste se smrзли, a da ste mene povel, ja bi Vas lipo metnio u košar, pokrio s pokrovcima, pa bi Vam bilo dobro ko stričkovim štencima.

Pričao Roko Stantić, Đurđin

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Svanjivanje

Kogod misli da kako iđu godine da sve ide brže. E, bome, i ni. Bome, na danu ko i nikako, al noćom u poslidnje vrime baš nikako. I niki put sam divanio kako noćom ne mož spavat. Čeljade se probudi, otvori oče sam tako pa vidi da sam što ni lego već se probudio. Misliš se ko već sa' će jutro, a ono ni blizu. I onda sklaplješ oče koliko o's, probaš opet da ti san dođe, al to j' uvijek tako, kad ti šta god obi e to baš neće. I onda ono još gorje: da ti u glavu dođe šta god pametno, kako da kažem lipo moglo bi se i podnet. Al onda ti u glavu dođe ono što ne b' ni da j' na danu, a kamo l da sanjaš. I tako u sekiraciji i študiranju čekaš svanjivanje. A to svanjivanje čekaš ko da čekaš da 'š umrit. Čeljadi, možda ću se ponoviti, cigurno ću šta god ponoviti al šta 'š. Ta, kako ja vidim sve ide od svanjivanja do svanjivanja, ni suvaja životu ni ravna. Kako ja vidim i mislim da b' nam bilo oma sutra bolje sam da nam televizije utnu. Ta makar na misec dana. Al na godin dana cili svit bi ozdravio. Svanilo bi nam cigurno. Eto, već danima jedno te isto sam malo drugojačije. Sa' će ope' ono biranje, a ko da j' niki dan bilo. Kako mi sićanje služi onda su nam kazali kako će nam svanit sam da nje izbirimo. Sigurno će nam svanit. Ta, čeljadi moja, evo ope' ista pripovijetka. Ta ope' nam divanu kako će nam svanit sam ako prave izbirimo. I to baš nje. I tako, bome, svi divanu: i jedni i drugi i treći i četvrti. Svi će nas spasiti i svaniće nam sam da nje izbirimo. Sade se mislim ako nam je niki dan svanilo i spasili nas kako to da j' vala godin dana prošlo pa će nam ope svanit. Ope' će nas spasiti. Ta, cili život nam se pritvorio u svanjivanje. Al kad se tu mal bolje zaglediš i proštudiraš vidiš ti da se tu ope' svašta nudi. Bome, bome. Ni to baš ni tako za bacit. Jednima ovoliko sade, a potli opet. Drugima još više. Trećima, što b' rekli, ako budu dobri. Al ima tu i čigljigavog bome. Što baš i ni za divanit, al se mora. No, tu ko da svi isto divanu. Tu se kaže se da nećemo priznat ništa. Da ako j' kogod šta god i reko onako da j' malo ko čo da j' ko šta god možda i obećo al da ništa ni potpisano. Da su nam možda zavrtali ruku, što b' rekli, pa su ju možda mal jače zavrnili, a mi rekli što ne mislimo i da to ni po pravdi božjoj. Da se od tog više nećemo divanit. I oma nam svanilo, ko da ničeg ni ni bilo. Možda tu kogod ima i za pravo, al to izgleda može sam dragi Bog prisudit. Bome, razletili se svi po države pa otvaru, obećavu da će napraviti, dovest. Miri se šta j' sve i koliko j' čega otvorito. Niko ne spominje zatvorito. I tu ope' kogod digne mulj kako se kaže, pa ope' krenu divani koje smo mislili da smo zaboravili. Komugot i tu svane. Ope' se pribrojavu pajtaši i oni s kojima smo posvađani. Ta, ko u kartanju izvlaču se ope' nikake karte iz rukava; pravo da kažem čeljad za koje smo i zaboravili. Čeljadi, ta ko da se novi film snimlje. Osvanili stari i novi glumci, ope' se oko istog gložu. Ono što smo mislili da j' davno prošlo, u mra-ku nestalo, ope' osvanilo. Čeljadi, žalosno j' sve to. Študiram u sebe, pa sam sebe divanim: »Ako j' nama starima cili život prošo u svanjivanju, zašto i našim dicma mora bit isto? Mi smo vala i navikli ako se na to mož navić, al šta će dicma sve to? Zašto j' cili život svanjivanje, a ni dan?«.

U NEKOLIKO SLIKA

Božićna radionica u Tavankutu

Pilav

Prema najopćijoj gastro definiciji, pilav je riža skuhana s mesom nagusto. U pitanju je orijentalno jelo, a meso može biti pileće ili ovčje. Priprema se s raznim vrstama povrća. Ima raznih recepata za njegovo spremanje, imajući u vidu vegetarijansku, vegansku, gluten-free i druge pristupe prehrani, a ovo je način na koji se priprema u našim krajevima. Iako dolazi iz daleka, pilav se odavno odomaćio na našim trpezama. Inače, postoje i recepti koji zahtijevaju da se skuhano meso na kraju zapeče.

Sastojci:

jedno cijelo pile
2 žlice masti
2 crna luka
4-5 mrkve
100 g graška
šalica i pol riže
sol

Priprema:

U poludubokoj posudi zagrijati mast, zatim dodati isjeckani luk na sitno, pržiti na tihoj vatri. Kada luk dobije zlatnu boju, dodati mu prethodno istražirano pile (batak, zabatak, krilca, bijelo meso), posoliti po ukusu. Meso okrenuti s jedne i druge strane da dobije boju, zatim dodati mrkve, prethodno narezane na kolutove,

grašak, ostaviti da se sve pirja nekih 10-ak minuta, dodati rižu i nakon toga dodati tople vode. Za rižu svatko ima svoju mjeru koliko vode ide, obično koliko šalice riže – trostruko vode. Ako vidite da vam je dosta uvrlo, dodajte vode po potrebi. Poklopite posudu i neka se polako kuha na umjerenoj vatri oko 35-40 minuta. Pilav bi trebao biti sočan i softan. Dobar tek!

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM OSIGURANJE

Vreme je da razmislimo na ulazu

www.milos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

87. obljetnica

**HKUD »Vladimir Nazor«
Sombor**

Godišnji koncert

Velika dvorana Hrvatskoga doma
2. prosinca 2023. s početkom u 19.30
Venac vojvode Radomira Putnika 26, Sombor

Generalni pokrovitelj:

Pokrovitelji:

